

BIBLIA SACRA

ex

SEBASTIANI CASTELLIONIS

interpretatione eiusque postrema recognitione

Cracoviae

Apud A. G. Th. Vidovicum

MMXXIV

EVANGELIUM

AUCTORE MARCO

IN TOTUM MARCUM ARGUMENTUM COSMAE INDICOPOLITAE

Hic secundus evangelista Marcus, Petro ei Romae mandante, conscripsit evangelium, incipiens suam evangelicam narrationem a Baptismate: qui est typus resurrectionis ex mortuis, per quam ad immortalem et immutabilem vitam regeneramur. Post quod principium etiam ipse narrat tum tentationes ac victoriam, tum et Iudaeorum insidias, invasionemque aut captivitatem, mortemque, tum denique etiam resurrectionem: atque ita suam historiam absolvit. Meminit ipse quoque de Iohanne Baptista praedicante appropinquare regnum caelorum. Quae omnia concorditer cum beato Matthaeo pronuntiat: unus enim scopus est totius Sacrae Scripturae, nempe Christus. Hic igitur quoque Novi Testamenti praeco existens, eadem cum praecedente nobis descripsit, ab historia Baptismi ordiens: quod Baptisma est typus resurrectionis ex mortuis, dico autem novae et caelestis conversationis. Praeterea exposuit, quomodo sit baptizatus, in terra versatus, interfectus, resuscitatus, et denique in caelum regressus; ubi fecundae futuraeque vitae locus et politia est. Gloria autem sit Deo, qui ista om-

nia nobis inde ab initio praeparavit, praeannuntiavit, et denique implevit. Amen.

CAPUT 1

De Iohanne vaticinium: eiusdem locus, actio, concio, vestis, cibus. Christi baptismus et Iohannis. Baptizatus Iesus. Vox cum columba. Christi tentatio; ad hunc angeli; eius doctrina. Simonis, Andreae, Iacobi, Iohannis vocatio. Spiritus impurus. Petri socrus. Ad sacerdotem leprosus.

¹ Initium evangelii Iesu Christi, Dei Filii, ² uti scriptum est in vatibus:

*« Ego tibi meum praemittam nuntium,
qui tibi viam praeparet;*

³ *vox clamantis in solitudine:*

« parate viam Domini, dirigite semitas eius » ».

⁴ Baptizabat Iohannes in solitudine et emendationis vitae baptisma publicabat ad peccatorum veniam. ⁵ Ad eumque proficiscebatur tota Iudaea regio ac Hierosolymitani, et ab eo baptizabantur omnes in Iordane fluvio confitentes peccata sua. ⁶ Erat autem Iohannes indutus camelinis pilis, lateribus pellicio cingulo cinctis, vescebaturque locustis et melle silvestri.

⁷Atque huiusmodi verbis publice docebat: « Venit quidam post me, adeo me praestantior, ut ego non sim dignus qui eius calceorum corrigiam pronus solvam.

⁸Ego quidem vos aqua baptizavi; at is vos Sancto Spiritu baptizabit ».

⁹Accidit autem uti per eos dies veniret Iesus a Nazareth Galilaeae isque a Iohanne baptizatus est in Iordane. ¹⁰Qui Iohannes simul ac ex aqua egressus est, vidit caelum findi et Spiritum quasi columbam descendere in eum; ¹¹exstititque vox ex caelo: « Tu es meus carissimus Filius; qui mihi acceptus es ».

¹²Statimque Spiritus eum egit in solitudinem. ¹³Ibique fuit in solitudine dies quadraginta tentatusque est a Satana; eratque cum feris, et ei ministrabant angeli.

¹⁴Postquam autem captus est Iohannes, venit Iesus in Galilaeam divinique regni evangelium publicavit, ¹⁵dicens completum esse tempus, et instare Dei regnum; corrigerent se et evangelio crederent.

¹⁶Ambulans autem apud Galilaeae lacum vidit Simonem et Andream eius fratrem iacentes in lacum retia; erant enim piscatores. ¹⁷Et Iesus dixit iis: « **Venite post me, et efficiam, uti sitis hominum piscatores** ».

¹⁸Atque illi confestim, relictis suis retibus, eum secuti sunt. ¹⁹Inde paululum progressus vidit Iacobum Zebedaei filium et Iohannem eius fratrem, qui et ipsi in

nave reficiebant fundas, ²⁰ eosque protinus vocavit. Atque illi, patre suo Zebedaeo in nave cum mercenariis relicto, eum subsecuti sunt.

²¹ Profecti sunt autem Capharnaum. Atque ille continuo ingressus Sabbatis in collegium docet, ²² illis ad eius doctrinam attonitis: quippe qui eos doceret uti potestate praeditus, non uti scribae. ²³ Erat autem in eorum collegio homo impurum habens spiritum, qui sic exclamavit: ²⁴ «Heu, quid tibi nobiscum rei est, Iesu Nazarene? Venisti perditum nos? Scio te quis sis: Sanctus Dei». ²⁵ At Iesus eum increpuit, dicens: «**Obmutesce et ex isto migra!**». ²⁶ Tum illum spiritus impurus laceravit et ingenti cum clamore exiit ex eo. ²⁷ Id quod admirati sunt omnes, ita ut inter sese disceptarent, quidnam id esset; quatenus ea foret nova doctrina; quod per potestatem etiam impuris spiritibus imperaret, iique ei parerent. ²⁸ Itaque dimanavit celeriter eius fama in omnia Galilaea finitima.

²⁹ Simul ac autem ex collegio egressi sunt, venerunt in aedes Simonis et Andreae cum Iacobo et Iohanne. ³⁰ Socrus autem Simonis iacebat febricitans; id quod illi ei statim dixerunt. ³¹ Atque ipse eam aggressus, eius manu prehensa allevavit; eaque protinus liberata febre, coepit iis ministrare.

³² Sub vesperum autem, occidente sole, afferebantur ad eum omnes male affecti ac furiosi; ³³ totaque civitas

convenerat ad fores. ³⁴Atque ille multos, qui variis morbis vexabantur, sanavit, et multa daemonia eiecit neque sinebat dicere daemonia, se scire eum esse Christum.

³⁵Mane autem, multa adhuc nocte, surrexit exiitque Iesus, et abiit in desertum locum atque illic orabat.

³⁶Quem consecuti Simon et eius comites, ³⁷eumque nacti, dicunt ei eum ab omnibus conquiri. ³⁸Quibus ille: « *Eamus — inquit — in finitima oppidula, ut illic quoque praedicem: hac enim de causa profectus sum* ».

³⁹Itaque publice docebat in eorum collegiis per totam Galilaeam et daemonia eiciebat.

⁴⁰Aggressus autem eum leprosus congenueclans, huiusmodi verbis rogavit: « Si vis, potes me purgare ». ⁴¹Et Iesus miseritus, illum porrecta manu tetigit: « *Volo — inquit ei — purgator!* »; ⁴²et simul eo locuto, disceserunt ab illo leprae, isque purgatus est. ⁴³Ei autem interminatus, eum protinus eiecit, ⁴⁴et, « *Vide — inquit — ne cui quid dicas; sed i ostensum te sacerdoti et offer ob tui purgationem, quae praecepit Moyses, ut iis essent testimonio* ». ⁴⁵At ille egressus coepit multa praedicare et rem ita divulgare, uti Iesus non iam posset palam in urbes ingredi, sed foris desertis in locis esset; cum quidem ad eum veniretur undique.

CAPUT 2

Paralyticus. In peccata Iesus. Levi. Cum Christo peccatores. Cui Christus. Pro discipulis de ieiunio ac spicis.

¹ Cum autem rursus post aliquot dies ingressus esset Capharnaum, ² ubi auditum est, eum esse domi, protinus tam multi convenerunt, ut eos ne vestibulum quidem caperet. ³ Ad quos cum verba faceret, veniunt ad eum quidam membris captum ferentes, qui a quatuor portabatur. ⁴ Qui cum ad eum accedere propter hominum turbam non possent, detexerunt tectum ubi erat ille; factoque foramine, demisere grabatum in quo iacebat sideratus. ⁵ Eorum visa fiducia, Iesus dicit siderato: « Gnate, ignoscuntur tibi peccata tua ».

⁶ Erant autem scribarum quidam illic sedentes, qui cum suis animis sic cogitabant: ⁷ « Qui fit, ut hic ita loquatur impie? Quis potest ignoscere peccata nisi unus Deus? ». ⁸ Tum Iesus, cum protinus animo suo eos sic secum cogitare cognovisset, dixit iis: « Quid ista cogitatis cum vestris animis? ⁹ Utrum facilius est dicere siderato: « Ignoscuntur tibi peccata », an dicere: « Surge et tolle grabatum tuum et ambula »? ¹⁰ Atque uti sciatis potestatem habere Filium hominis ignoscendi in terris peccata, ¹¹ tibi dico: — inquit siderato — surge et, sublato grabato tuo, abi domum tuam ». ¹² Atque ille

protinus surrexit, sublatoque grabato, exiit coram omnibus, adeo ut omnes attoniti Deum collaudarent, sese nihil umquam tale vidisse confitentes.

¹³Profectus est autem rursus ad lacum; et ad eum omnes vulgo veniebant isque eos docebat. ¹⁴Praetereans autem Iesus conspicatus Levin Halphaei filium ad publicanorum mensam sedentem, dicit ei: « **Sequere me** ». Atque ille surrexit, eumque secutus est. ¹⁵Accidit autem uti, Iesu in illius aedibus convivante, cum multi publicani et improbi cum eo eiusque discipulis accumberent, — erant enim multi qui eum secuti fuerant — ¹⁶Scribae et Pharisei, eo viso cum publicanis et improbis cibum capiente, quaerent ex eius discipulis, qui fieret, uti cum publicanis et improbis cibum potionemque sumeret. ¹⁷Quo audito, Iesus dixit iis: « **Non egent valentes medico, sed male affecti; non veni vocatum insontes sed sontes ad frugem** ».

¹⁸Cum solerent autem Iohannis et Phariseorum discipuli ieiunare, eum huiusmodi verbis convenerunt: « Qui fit, uti Iohannis et Phariseorum discipuli ieiunent, tui discipuli non ieiunent? ». ¹⁹Quibus Iesus: « **Possuntne qui nuptias celebrant, — inquit — dum iis sponsus adest, ieiunare? Quamdiu habent secum sponsum, non possunt ieiunare.** ²⁰**Sed veniet tempus, cum iis sponsus auferetur; quo quidem tempore ieiunabunt.** ²¹**Neque vero quisquam panni rudis pittacium assuit vete-**

ri vestimento; alioqui novum illud eius supplementum auferret veteris partem, atque ita deterior fieret fissura. ²²Neque quisquam vinum novum in veteres utres recondit, alioqui rumperet utres vinum novum et vinum effunderetur et utres perderentur; sed est vinum novum in novos utres condendum ».

²³Accidit autem ut, eo per sata transeunte, cum Sabbati dies esset, eius discipuli iter facientes spicas vellent. ²⁴Itaque Pharisei dixerunt ei: « En, cur faciunt Sabbatis, quod non licet? ». ²⁵Quibus ille: « Numquamne legistis — inquit — quid fecerit David, cum aliquando egeret et esuriret ipse eiusque comites? ²⁶Uti Dei domum ingressus, Abiathare pontifice, apposititios panes, quibus nonnisi sacerdotibus vesci fas est, comederit et suis etiam comitibus impertiverit? ²⁷Sabbatum — inquit iis — propter hominem factum est, non homo propter Sabbatum; ²⁸itaque dominus Filius est hominis etiam Sabbati ».

CAPUT 3

Arida manus. Concilium in Iesum. Discipulorum numerus, legatio, virtutes. Calumnia in Christum de Beelzebul. Peccatum inexpiabile. Quis Christo cognatus.

¹Ingressus est autem rursus in collegium. Ubi, cum homo esset aridam habens manum, ²illi eum observabant, an Sabbato eum sanaret, ut eum incusarent. ³Igitur ille homini siccam habenti manum dixit: «**Surge in medium**». ⁴Tum illos alloquens: «**Licetne Sabbatis bene facere an male facere? Vitam servare an interficere?**». ⁵Cumque illi tacerent, ille eos irate circum intuitus, eorum animi callum dolens, dicit homini: «**Ex-tende manum tuam**». Atque ille extendit, eaque tam sana reddita est, quam erat altera. ⁶Pharisaei vero egressi protinus cum Herodianis consilium de eo perimendo ceperunt.

⁷At Iesus sese cum suis discipulis recepit ad lacum. Eumque ingens hominum multitudo a Galilaea secuta est, et a Iudaea, ⁸et a Hierosolymis, et ab Idumaea, et ab agro Transiordanino, Tyroque et Sidoni finitimi, cum audivissent quae faceret, ad eum ingenti multitudine venerunt. ⁹Itaque ille suis discipulis mandavit, uti sibi praesto esset navicula propter turbam, ne ab illis premeretur.

¹⁰Multos enim sanaverat, itaque ruebant in eum, ut eum tangerent, quotquot erant in aliquo cruciatu.

¹¹Item spiritus impuri, cum eum aspexerant, accidebant ei, et ita clamabant: «Tu es Dei Filius!». ¹²Quos ille multum obiurgabat, ne se manifestum facerent.

¹³ Ascendit autem in montem et advocavit quos voluit, atque ubi illi ad eum venerunt. ¹⁴ Constituit Duodecim, qui se comitarentur, et quos ad publice docendum dimitteret. ¹⁵ Quique potestatem haberent curandi morbos, et daemonia eiciendi: ¹⁶ imposuit autem Simoni nomen Petrum; ¹⁷ itemque Iacobum Zebedaei filium et Iohannem Iacobi fratrem, quibus nomina imposuit Boanerges, hoc est tonitrus filii; ¹⁸ et Andream et Philippum et Bartholomaeum et Matthaeum et Thoman et Iacobum Halphaei filium et Thaddaeum et Simonem Cananitam ¹⁹ et Iudam Iscariotam: eum a quo proditus est.

²⁰ Deinde ubi domum venerunt, convenit rursum multitudo, adeo uti ne cibum quidem capere possent. ²¹ Quo audito, sui ad eum capiendum profecti sunt: dicebant enim eum esse insanum.

²² Scribae autem, qui a Hierosolymis descenderant, dicebant eum habere Beelzebulem et per daemoniorum principem eicere daemonia. ²³ At ille eos advocatos sic est per similitudines allocutus: «Potestne Satanas Satanan eicere? ²⁴ Quodsi quod regnum ab sese dissidet, id regnum stare non potest; ²⁵ aut si qua domus secum ipsa dissident, ea domus stare non potest. ²⁶ Quodsi Satanas secum ipse pugnat ac dissidet, stare nequit, sed finem habebit. ²⁷ Non potest quisquam alicuius potentis supellectilem, in eius aedes ingressus

diripere, nisi prius potentem illum vinciat; atque ita demum eius aedes diripiat. ²⁸Certo scitote: omnium hominum generi peccata et quaecumque maledicta dixerint, ea esse ignoscenda; ²⁹sed qui Sancto Spiritui maledixerit, numquam assecuturus est veniam, sed obnoxius est supplicio sempiterno ». ³⁰Quoniam dicebant eum immundum habere spiritum.

³¹Venerunt autem eius mater et fratres, forisque manentes curarunt eum arcessendum, ³²cum quidem eum circumsederet hominum multitudo. Cum igitur illi ei dixissent adesse foris eius matrem et fratres [et sorores] qui eum quaerent, ³³ille sic iis respondit: « **Quae est mea mater meique fratres?** ». ³⁴Tum circumspectis discipulis, qui se circumsedebant: « **Ecce mea mater — inquit — meique fratres:** ³⁵quisquis enim Dei voluntati paret, is meus frater et soror et mater est ».

CAPUT 4

Semen incientis parabola. Cur quibusdam per parabolas Christus. Obscuri declaratio. Lucernae locus, usus. An quid vere latens. Relatio par. Seminador ac messor. Sinapis semen. Iesus in tempestates.

¹Rursus autem coepit ad lacum docere. Tantaque ad eum convenit hominum multitudo, uti navim ingres-
sus sederet in lacu, et omnem multitudinem, quae apud
lacum in terra erat, ²multa per similitudines doceret,
et inter docendum sic iis diceret: ³« Audite. Profectus
est aliquando quidam sator ad serendum. ⁴Atque in-
ter serendum accidit, ut aliud caderet apud viam, id
quod comederunt aereae volucres quae supervenerunt.
⁵Aliud cecidit in saxetum, ubi non multam habebat
humum, idque statim exortum est, quod profundam
terram non haberet; ⁶deinde orto sole, aestuavit et,
quoniam radicem non habebat, aruit. ⁷Aliud cecidit in
spinas; quae spinae creverunt idque suffocarunt, ita uti
fructum non ediderit. ⁸Aliud cecidit in bonam terram,
ediditque fructum: qui tanto incremento auctus est, ut
extulerit partim cum tricesimo, partim cum sexagesi-
mo, partim cum centesimo. ⁹Qui aures habet ad au-
diendum, — inquit iis — audiat ».

¹⁰Cum autem seorsum esset, interrogarunt eum sui cum
Duodecim de ea similitudine. ¹¹Quibus ille: « Vobis
datum est — inquit — regni Dei arcanum nosse; at
cum illis exteris omnia per similitudines aguntur,

¹²*ut aspiciant neque videant,
et audiant nec intellegant,
ne ad frugem redeant,*

atque ita iis ignoscantur peccata.

¹³ An nescitis hanc similitudinem, — inquit iis — quo pacto vero similitudines omnes cognoscetis? ¹⁴ Sator sermonem serit. ¹⁵ Secundum viam autem ubi seritur sermo, ii sunt qui simul ac audiverunt, venit Satanas tollitque satum in eorum animis sermonem. ¹⁶ Similiter, qui in saxetum seruntur, ii sunt qui, cum sermonem audiunt, eum protinus accipiunt cum laetitia; ¹⁷ verum non habent in sese radicem, sed temporarii sunt; deinde orta propter sermonem calamitate aut insectatione, cito dimoventur. ¹⁸ Qui autem in spinas seruntur, ii sunt qui sermonem audiunt; ¹⁹ sed superveniunt huius vitae curae et divitiarum fallacia reliquarumque rerum cupiditates, quae sermonem ita suffocant, uti sit infructuosus. ²⁰ At in bonam terram sati, ii sunt qui sermonem et audiunt et admittunt, et fructum ferunt partim tricecuplum, partim sexagecuplum, partim centuplum ».

²¹ Item hoc dixit iis: « Numquid accenditur lucerna, uti sub modio ponatur aut sub lecto? Non ut in candelabro ponatur? ²² Nihil enim est tam occultum, quod non sit patefaciendum; neque quidquam tam arcane sit, quod non palam futurum sit. ²³ Si quis aures ad audiendum habet, audiat.

²⁴Videte quid audiatis: — inquit iis — qua mensura metiemini, metiendum vobis est et vobis addetur audientibus. ²⁵Nam qui habet, ei dabitur; qui vero non habet, etiam quod habet eripietur ei ».

²⁶Deinde dicebat: « Perinde est caeleste regnum, ac si quis iaciat humi semen; ²⁷deinde dormiat atque surgat noctes et dies, semenque germinet et grandescat, eo nesciente. ²⁸Nam terra sponte sua parit primum herbam, deinde spicam, deinde plenum in spica frumentum. ²⁹Simul ac autem fructus adolevit, ille falcem immittit, quoniam messis adest ».

³⁰Item dicebat: « Cui assimilabimus regnum Dei aut qua id comparatione comparabimus? ³¹Perinde est ac granum sinapi quod, cum in terra satum est, est quidem omnium terrestrium seminum vel minimum; ³²sed cum est satum, crescit fitque omnium maximum holerum tantosque ramos procreat, uti possint sub eius umbra aereae volucres nidulari ».

³³Huiusmodi similitudinibus multis ad illos verba faciebat, prout audire poterant; ³⁴nec eos absque similitudine alloquebatur, sed seorsum discipulis suis explicabat omnia.

³⁵Dixit autem iis illo die sub vespere: « **Traiciamus** ».

³⁶Itaque illi, omissa hominum multitudine, eum admiserunt, ut erat in nave; cum quidem aliae quoque

naviculae essent una cum eo. ³⁷Exstitit autem tanta venti procella, uti fluctus adeo navim invaderent, ut ea iam repleretur, ³⁸cum esset ipse in puppi super cervicali dormiens. Igitur illi eum excitant, et: « Magister, — inquiunt — nihilne hoc curas quod perimus? ». ³⁹At ille expergefactus ventum obiurgavit et lacui dixit: « **Tace, obmutesce!** ». Itaque, sedato vento, magna tranquillitas exstitit. ⁴⁰Et ille: « **Adeone timidi estis; — inquit iis — qui fit, uti fiduciam non habeatis?** ». ⁴¹Illi vero ingenti metu perculsi, dicere inter sese: « Et quis est hic, ut ei ventus et lacus oboediant? ».

CAPUT 5

Daemoniacus a legione. Demersi sues. Iesus dimissus. Personati officium grati. Filia rediviva. Profluvium vetus.

¹Venerunt autem trans lacum in agrum Gadarenorum. ²Eique, simul ac ex nave egressus est, occurrit ex monumentis homo impurum habens spiritum, ³in monumentis degere solitus; quem ne catenis quidem poterat vincere quisquam, ⁴quippe a quo saepe compedibus catenisque vincto, discerptae fuerant catenae, et compedes comminutae, nec eum quisquam domare potuerat; ⁵semper autem, noctes diesque in montibus et

sepulcretis agens, clamabat et se ipsum lapidibus contunde-
bat. ⁶ Is viso procul Iesu accurrit eique honorem
praebuit ⁷ et ingenti voce clamans, inquit: « Quid tibi
mecum rei est, Iesu, supremi Dei Fili? Obtestor te per
Deum, ne me torqueas ». ⁸ Ille enim ei dicebat: « **Exi,
impure spiritus, ex homine** », ⁹ eumque interrogabat
quod ei nomen esset. Cui ille respondit: « Legio mihi
nomen est, quoniam multi sumus » ¹⁰ eumque multum
orabat, ne eos extra eam regionem mitteret.

¹¹ Erat autem illic apud montes porcorum grex ingens
qui pascebat. ¹² Igitur eum rogarunt daemones om-
nes, uti se in porcos mitteret, ut in eos ingrederentur.
¹³ Id quod simul ac iis permisit Iesus, egressi spiritus
impuri ingressi sunt in porcos. Atque grex per prae-
ceps in lacum decurrit — erant autem circiter duo milia
— inque lacu suffocati sunt. ¹⁴ Subulci autem fuge-
runt, idque et in urbe et per rura nuntiarunt. Itaque
profecti homines ad videndum quod accidisset ¹⁵ ve-
niunt ad Iesum, spectantque furiosum illum sedentem
vestitumque et sanae mentis qui legionem habuerat,
timueruntque. ¹⁶ Cumque iis narrassent qui viderant,
quid accidisset furioso itemque de porcis, ¹⁷ coeperunt
eum orare, ut ex suis finibus discederet. ¹⁸ Eum autem
in navim ingressum, rogabat qui furiosus fuerat, ut es-
set ei comes. ¹⁹ Verum Iesus non permisit ei, sed dixit:
« **Abi domum tuam ad tuos iisque nuntiato quae tibi**

Dominus, tui miseritus, fecerit ». ²⁰ Ita ille discessit coepitque per Decapolin praedicare quae sibi fecisset Iesus; id quod mirabantur omnes.

²¹ Iesu autem, rursus in nave traiecto, convenit ad eum frequens hominum multitudo. ²² Cumque esset apud lacum, venit quidam magistrorum collegii nomine Iairus qui, eo viso, ei ad pedes accidit ²³ eumque multum oravit, dicens filiolarum suarum in extremo esse periculo; veniret, eique manus imponeret, uti servaretur ac revalesceret. ²⁴ Ita ille cum eo abiit, tanta eum sequente hominum multitudine, ut eum premerent.

²⁵ Quaedam autem mulier, quae sanguinis profluvio duodecim iam annos laborabat ²⁶ et multa a multis passa medicis, omni sua re consumpta, non solum nihil profecerat, sed in deterius venerat, ²⁷ cum de Iesu audivisset, venit a tergo inter turbam eiusque vestimentum tetigit: ²⁸ cogitabat enim, si vel eius vestes attingeret, se salvam fore. ²⁹ Et protinus aruit eius fons sanguinis, sensitque se corpore esse ab ea miseria sanata. ³⁰ Et Iesus, statim apud sese vim a se profectam cognoscens, conversus in turbam dixit: « **Quis mea vestimenta tetigit?** ». ³¹ Cui eius discipuli: « Vides te turba premi et quaeris, quis te tetigerit? ». ³² Sed cum ille circumspiceret, ut eam videret, quae id fecerat, ³³ territa mulier et tremebunda, sciens quid sibi accidisset, venit et ei accidit, remque omnem, uti sese habebat, dixit.

³⁴ Et ille: « Filia, — inquit ei — tua te fiducia servavit. Abi salva et esto a tuo malo sana ».

³⁵ Adhuc eo loquente, veniunt a magistro collegii qui ei dicunt: « Tua filia mortua est; quid iam molestus es magistro? ». ³⁶ At Iesus, simul ac quid diceretur audivit, dixit magistro collegii: « **Ne metue; tantum crede!** ». ³⁷ Non sivit autem quemquam se subsequi, praeter Petrum et Iacobum et Iohannem Iacobi fratrem. ³⁸ Deinde, ubi venit in aedes magistri collegii, videt tumultum et plorantes multumque eiulantes, ³⁹ ingressusque dicit iis: « **Quid tumultuamini et ploratis? Puella non est mortua, sed dormit** ». ⁴⁰ At illi eum deridere. Ipse, eiectis omnibus, assumpto puellae patre atque matre et suis comitibus, ingreditur eo ubi iacebat puella; ⁴¹ eiusque manu prehensa, dicit ei: « **Talitha, cumi!** », quae verba sic sonant: « **Puella, inquam tibi: surge!** ». ⁴² Statimque surrexit puella, et ambulare coepit; erat autem annorum duodecim. Unde illi vehementer attoniti sunt. ⁴³ Praecepit autem iis Iesus magnopere, ne quis id rescisceret, eique cibum dari iussit.

CAPUT 6

In patria propheta. Apostolorum missio, virtutes, habitus, egestas, mandata, opera. De Iesu sententiae. Iohannis vincula, mors, humatio. Panes quinque, ac duo pisces. Malacia, alia.

¹ Illinc deinde profectus venit in suam patriam, sequentibus eum eius discipulis. ² Atque ubi advenit Sabbatum, coepit in collegio docere, ita uti multi audientes attoniti dicerent: « Unde ei haec? Et quae est quae ei data est sapientia, et quae fiunt eius manibus miracula? ³ An non is est faber, Mariae filius, Iacobi et Iosetos et Iudae et Simonis frater, et nonne sunt hic apud nos eius sorores? ». Itaque in eo offendeabantur. ⁴ Et Iesus dicebat iis, non esse vatem inhonoratum nisi in sua patria, et apud consanguineos domique suae. ⁵ Itaque non potuit illic ullum facere miraculum, nisi quod paucos aegrotos impositis manibus sanavit, ⁶ admiratus eorum infidentiam.

Obibat autem vicos undique finitimos docens.

⁷ Vocatosque Duodecim coepit binos dimittere iisque in spiritus impuros potestatem dedit; ⁸ praecepitque, ne quid ad iter circumferrent nisi baculum tantum: non peram, non panem, non aes in crumina, ⁹ sed sandaliis calcearentur neque binas induerent tunicas. ¹⁰ Item iis dixit: « **Ubicumque domum ingressi fueritis, illic manetote, donec inde migretis.** ¹¹ **Et quicumque vos non admiserint nec audiverint, vos illinc proficiscentes excutite pulverem, qui suberit vestris pedibus, quod sit iis testimonio.** Hoc vobis confirmo: mitius actum iri cum Sodomis et Gomorrhis in die iudicii, quam cum illa civitate ».

¹² Igitur illi profecti, mores corrigere publice docebant;
¹³ multaue daemonia eiciebant et multos aegrotos oleo ungebant ac sanabant.

¹⁴ Id cum audivisset rex Herodes, — nam celebre factum erat eius nomen — dicebat Iohannem, qui baptizare solitus fuerat, ex mortuis surrexisse, ideoque eum tam esse factis potentem. ¹⁵ Alii dicebant Elian esse, alii vatem esse, aut ut aliquem vatum. ¹⁶ Quo audito, Herodes dicebat quem ipse decollasset Iohannem eum esse, ex mortuis surrexisse.

¹⁷ Nam ipse Herodes Iohannem capiendum curaverat et in custodia vinciendum propter Herodiada Philippi sui fratris uxorem, quam ipse duxerat in matrimonium. ¹⁸ Dicebat enim Iohannes Herodi, non licere ei uxorem habere sui fratris. ¹⁹ Herodias autem imminebat Iohanni eumque interficere volebat; sed non poterat, ²⁰ propterea quod Herodes Iohannem verebatur, sciens virum esse iustum atque sanctum, eumque observabat eique multis in rebus auscultabat et eum libenter audiebat. ²¹ Accidit autem opportuna dies, qua Herodes optimatibus tribunisque et primatibus Galilaeae natalicia dabat. ²² Et ingressa ipsius Herodiados filia saltavit, Herodique et convivis ita placuit, uti dixerit rex puellae: « Posce me quidquid voles, tibi dabo », ²³ eique sic iuravit: « Quidquid a me petieris, id tibi

dabo: etiamsi sit regni mei dimidium ». ²⁴ At illa egressa, consuluit suam matrem, ecquid peteret. Et mater iussit, uti Iohannis Baptistae caput. ²⁵ Itaque illa statim, festinanter ad regem ingressa, petiit his verbis: « Volo uti mihi des protinus in catino caput Iohannis Baptistae ». ²⁶ Id quod dolens rex, tamen propter iusiurandum et convivas noluit ei denegare; ²⁷ misitque confestim res speculatorem et ei, ut illius caput afferret, imperavit. Ille eum in carcere decollatum iit ²⁸ et eius caput in catino attulit ac puellae tradidit, quod puella porro suae matri dedit. ²⁹ Hoc audito, Iohannis discipuli venerunt sublatum eius corpus, idque in monumento posuerunt.

³⁰ Convenerunt autem ad Iesum apostoli eique omnia, quaeque fecerant quaeque docuerant, renuntiaverunt.

³¹ Et Iesus iussit iis, ut adessent ipsi seorsum in desertum locum paululumque requiescerent. Erant enim qui veniebant et qui abibant tam multi, ut iis ne cibi quidem capiendi otium suppeteret. ³² Ita discessit in desertum locum in nave seorsum.

³³ Quos cum vulgus abire videret, agnoverunt eum multi et illuc pedestres ex omnibus urbibus concurrerunt, eosque aggressi ad eum convenerunt. ³⁴ Itaque egressus Iesus, tantam conspicatus multitudinem, miseritus est eorum, quod erant perinde ac pastorem non habentes oves, eosque multa docere aggressus est. ³⁵ Postquam

autem iam sera venit hora, eius discipuli eum huiusmodi verbis sunt aggressi: « Desertus est hic locus et iam sera hora; ³⁶ dimitte eos, ut in finitimos pagos vicosque profecti panes sibi comparent; nam quod comedant non habent ». ³⁷ Et Iesus iis respondens: « **Praebete vos iis cibum** », inquit. Cui illi: « Eamus emptum ducentis denariis panes, quibus eos pascamus? ». ³⁸ Et ille: « **Quot panes habetis? — inquit iis — Ite visum** ». Quo cognito, cum quinque et duos pisces dixissent, ³⁹ iussit illos omnes discumbere catervatim in viridi gramine. ⁴⁰ Ac, postquam in classes distributi centeni et quinquageni discubuerunt, ⁴¹ ille, sumptis quinque panibus et duobus piscibus, caelum suspiciens laudes egit fregitque panes et suis discipulis tradidit, ut illis apponerent, duosque pisces distribuit omnibus. ⁴² Comederuntque cuncti ad satietatem; ⁴³ et sublata sunt fragmentorum duodecim canistra plena, necnon ex piscibus; ⁴⁴ Et erant, qui comederant, virorum circiter quinque milia. ⁴⁵ Deinde confestim coegit discipulos suos navim conscendere et ante traicere ad Bethsaidam, dum ipse turbam illam dimitteret. ⁴⁶ Postquam illis vale dixit, discessit in montem orandi gratia. ⁴⁷ Sub vesperum cum esset navis in medio lacu, et ipse solus in terra, ⁴⁸ vidit eos in remigando vexari, quippe cum ventus esset iis contrarius. Deinde circa quartam noctis vigiliam, venit ad eos per lacum ingrediens eosque volebat praeterire. ⁴⁹ At illi eum lacu ambulanti conspicati,

et spectrum esse rati, exclamare: ⁵⁰ omnes enim eum viderunt turbatique sunt. Tum ille continuo eos allocutus: « **Bono este animo, — inquit — ego sum; ne time-te!** ». ⁵¹ Ad eosque ascendit in navim et ventus posuit, id quod illi supra modum attoniti apud sese mirari: ⁵² non enim considerabant illos panes, utpote qui torpentibus essent animis.

⁵³ Postquam traiecerunt, venerunt in agrum Geneza-rethanum. ⁵⁴ Ac simul ac appulsi ex nave egressi sunt, incolae, eo cognito, ⁵⁵ totam illam finitimam regionem percurrerunt coeperuntque in grabatis male affectos eo afferre, ubi eum esse audiebant. ⁵⁶ Ac quocumque intrabat in vicos, in urbes aut pagos, proponebant per fora aegrotantes, eumque rogabant, uti vel eius togae limbum tangerent; ac quicumque eum tangebant sanabantur.

CAPUT 7

Pro discipulis illotis. Pharisaeorum increpatio. Nos foedantia. Syrophoenissae gnata, fides, gratia.

¹ Convenerunt autem ad eum Pharisei et quidam scribarum, qui Hierosolymis venerant. ² Qui, cum vidissent quosdam eius discipulorum profanis, hoc est, illotis

manibus cibum capere, reprehenderunt: ³nam Pharisaei Iudaeique omnes non, nisi saepe lotis manibus, epulantur, tenentes veterum institutum; ⁴item a foro non, nisi loti, epulantur; aliaque multa sunt, quae tenenda acceperunt: poculorum lotiones et urceorum et aeramentorum et lectorum. ⁵Deinde sic eum interrogant Pharisaei et scribae: « Cur non agunt tui discipuli, uti veterum postulat institutio, sed illotis manibus cibum capiunt? ». ⁶Quibus ille sic respondit: « *Recte de vobis simulatoribus vaticinatus est Esaias, uti scriptum est:*

*« Hic populus me labiis honorat,
cum eorum cor absit a me procul;
⁷verum frustra me venerantur,
docentes doctrinas quae sunt hominum praecepta ».*

⁸Nam, relicto Dei praecepto, tenetis hominum institutum; urceorum poculorumque lotiones et alia his consimilia multa facitis. ⁹Probe — inquit iis — Dei praeceptum antiquatis, uti vestram conservetis institutionem. ¹⁰Moyses enim dixit: « *Honora tuum patrem atque matrem* », et: « *Qui patri matrive maledixerit, morte plectatur* ». ¹¹At vos dicitis: « Si quis patri matrive dixerit: Corban, hoc est: donarium, quod a me proficiscetur, id tibi proderit ». ¹²Ita non sinitis eum iam quidquam suo patri matrive praestare, ¹³Dei dictum ista, quam

tradidistis, institutione rescindentes; atque huiuscemodi multa facitis ».

¹⁴Tum advocata omni multitudine, dixit iis: « Audite me, omnes, et intellegite: ¹⁵nihil est extra hominem quod in eum intret, quod eum possit inquinare; sed quae ex eo prodeunt, ea sunt quae hominem polluant!

¹⁶Si quis aures habet ad audiendum, audiat ».

¹⁷Ubi autem a turba domum ingressus est, interrogarunt eum eius discipuli de illa similitudine. ¹⁸Quibus ille: « Adeone vos quoque tardi estis? An nondum intellegitis nihil, quod extrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare? ¹⁹Utpote, cum non in eius cor sed in ventrem et in latrinam feratur, expurgans omnes cibos. ²⁰Sed quod ex homine exit — inquit — polluit hominem: ²¹interne enim ex hominum corde prodeunt pravae cogitationes, adulteria, stupra, caedes, ²²furta, avaritiae, malitiae, fraus, libido, malus oculus, maledicta, superbia, dementia; ²³haec omnia mala intrinsecus prodeunt et hominem polluant ».

²⁴Illinc profectus, discessit in Tyri Sidonisque confinia. Ingressusque domum nolebat id scire quemquam, sed non potuit latere. ²⁵Nam cum de eo audivisset quaedam mulier, cuius filia spiritum habebat impurum, venit et ei ad pedes accidit. ²⁶Erat autem mulier Graeca, genere Syrophoenissa. Ea rogabat eum, uti daemonium expelleret ex sua filia. ²⁷At Iesus dixit ei: « Sine

prius satiari gnatos: non enim convenit sumere gnatorum panem et catellis obicere ». ²⁸ Et illa: « Etsi ita est, Domine, — inquit ei respondens — tamen catelli sub mensa comedunt de puerorum micis ». ²⁹ Tum ille: « Propter istud dictum — inquit ei — abi; migravit daemonium ex tua filia ». ³⁰ Itaque illa domum suam profecta, invenit egressum daemonium et iacentem in lecto filiam.

³¹ Rursum profectus ex Tyriis Sidonisque finibus venit ad Galilaeae lacum per medios fines Decapoleos. ³² Ei-que adductus est surdus tardiloquus, cui, uti manum imponeret, rogatus est. ³³ Atque ille eo seorsum extra turbam seducto, immisit suos digitos in eius auris sputique et eius linguam tetigit ³⁴ et, in caelum intuens, ingemuit eique dixit: « Ephphatha », hoc est: « Aperitor ». ³⁵ Ac protinus illius et aures apertae et solutum est linguae vinculum, ita uti recte loqueretur. ³⁶ Praecepit autem iis, ut id nemini dicerent; sed quo magis iis praecipiebat, eo magis praedicabant ³⁷ et maiorem in modum obstupescabant, dicentes eum omnia recte fecisse, uti surdi audirent, et uti muti loquerentur, efficere.

CAPUT 8

*Septem panes. Ostentorum cupidi. Fermentum Pharsiaeorum.
Caecus. Petrus de Christo. Iesu mors praedicta. Petrus Satanas,
piorum cruz.*

¹Per dies erat permagna hominum multitudo nec habebant, quod comessent, et Iesus, advocatis suis discipulis, inquit: ²« Miseret me huius multitudinis, si quidem iam tres dies me comitantur nec habent, quod comedant; ³quodsi eos domum ieiunos dimiserō, defetiscentur in via: nam eorum nonnulli procul venerunt ». ⁴Et discipuli eius sic responderunt: « Unde possit eos quisquam panibus hic in solitudine satiare? ». ⁵At ille eos interrogavit: « Quot habetis panes? ». « Septem », inquiunt. ⁶Tum ille iussit multitudinem humi discumbere; sumptosque septem panes, actis gratiis, fregit suisque tradidit discipulis, ut apponerent; quos illi apposuerunt multitudini. ⁷Cumque paucos haberent pisciculos; ille, actis laudibus, iussit eos quoque apponi. ⁸Illi vero epulati sunt ad satietatem; suntque sublatae reliquorum fragmentorum sportae septem. ⁹Erant autem, qui comederunt, circiter quattuor milia.

¹⁰Quibus ille dimissis, confestim conscensa nave cum suis discipulis, venit in tractus Dalmanuthanos. ¹¹Eo

profecti Pharisei coeperunt cum eo contendere, postulantes ab eo signum de caelo, eius tentandi gratia. ¹² At ille animo ingemuit et dixit: « **Quid signum quaerit haec natio? Pro certo habetote: nullum huic nationi signum datum iri** ». ¹³ Deinde, relictis iis, rursum, conscensa nave, traiecit.

¹⁴ Obliti autem erant panes sumere nec nisi unum panem secum habebant in nave. ¹⁵ Itaque cum ille iis prae-ciperet, viderent uti Phariseorum Herodisque fermentum caverent, ¹⁶ illi inter sese cogitabant ac dicebant id eo pertinere, quod non haberent panes. ¹⁷ Quo cognito, Iesus iis inquit: « **Quid cogitatis? Vos non habere panes? An nondum animadvertitis nec intellegitis? Adhuc torpentia habetis corda?** » ¹⁸ *Oculos habentes non videtis, et aures habentes non auditis?* Neque meminitis, ¹⁹ cum illos quinque panes ad hominum quinque milia fregi, quot canistra plena fragmentorum sustuleritis? ». « Duodecim », inquit ei. ²⁰ « **Quid cum septem ad quattuor milia? Quot plenas fragmentorum sportas sustulistis?** » « Septem », inquit. ²¹ Et ille: « **Qui fit, — inquit iis — uti non animadvertatis?** ».

²² Deinde ubi Bethsaidam venit, allatus est ei caecus, quem uti tangeret, rogatus est. ²³ Et ille, prehensa caeci manu, eum eduxit ex vico, et eius oculos conspuvit eique manus imposuit et eum interrogavit, ecquid videret. ²⁴ Et ille intuitus, dixit: « Video homines: nam

arborum ritu video ambulantes ». ²⁵ Deinde rursus ille eius oculis manu imposuit effecitque, uti videret; ita, uti restitutus, omnes perspicue discerneret. ²⁶ Atque ille eum domum dimisit vetans, ne vel in vicum ingrederetur, vel id cuiquam in vico diceret.

²⁷ Profectus est autem Iesus eiusque discipuli in vicos Caesareae Philippi, atque in via suos discipulos huiusmodi verbis interrogavit: « **Quem me dicunt homines esse?** ». ²⁸ Cui illi responderunt, Iohannem Baptistam, alii Elian, alii vatem aliquem. ²⁹ Et ille: « **Vos vero, — inquit iis — quem dicitis me esse?** ». Cui Petrus ita respondit: « Tu es Christus ». ³⁰ At ille iis interdixit, ne cui se indicarent.

³¹ Eosque docere coepit: oportere Filium hominis pati multa, et a senatoribus et pontificibus et scribis improbari ac interfici, et triduo post resurgere. ³² Dum ita aperte verba facit,prehendit eum Petrus et obiurgare coepit. ³³ At ille conversus discipulosque suos intuitus, Petrum his verbis obiurgavit: « **Abi post me, Satana, quandoquidem non divina, sed humana, sapis** ».

³⁴ Tum advocato vulgo cum suis discipulis, dixit iis: « **Qui me pone vult sequi, renuntiet sibimet ipsi suamque crucem tollat et me sequatur.** ³⁵ Nam qui volet animam suam servare, eam perdet; qui vero animam suam mea et evangelii causa perdiderit, eam servabit. ³⁶ Quid

vero proderit homini, si vel totum mundum lucratus fuerit, et animae suae iacturam faciat? ³⁷ Aut quam dabit homo animae suae compensationem? ³⁸ Nam quem mei meorumque dictorum in hac adulterina improbaque natione puduerit, eius vicissim pudebit Filium hominis, cum in Patris sui gloria venerit una cum sanctis angelis ».

CAPUT 9

Christus transfiguratur, caelitus celebratur. Precum ac ieiunii contra spiritus virtus. Praedicta mors et exsuscitatio. Piorum dominatus. Puerorum beatitas. Quis cum Iesu. Offensarum poena. Salis ac pacis momentum.

¹ Tum iis dicit: « Hoc certo scitote: esse quosdam eorum qui hic adsunt, qui non ante mortem sensuri sint, quam Dei regnum videant venisse cum potentia ».

² Deinde sexto post die assumit Iesus Petrum et Iacobum et Iohannem, iisque in arduum montem solis seorsum ductis, transfiguratus est coram iis; ³ eiusque vestimenta facta sunt fulgentia, tam alba, quam est nix, quomodo nullus in orbe fullo dealbare possit; ⁴ iisque

conspectus est Elias cum Moyse, qui cum Iesu colloquebantur. ⁵ Tum Petrus sic Iesum allocutus est: « Rabbi, bonum est nos hic esse; itaque faciamus tria tabernacula: tibi unum, Moysi unum, et Eliae unum ». ⁶ Nesciebat autem quid diceret, quippe cum essent territi. ⁷ Exstitit autem nubes, quae illos inumbravit, venitque vox ex nube dicens: « Hic est meus carissimus Filius, hunc audite ». ⁸ Et subito circumspicientes, nullum iam viderunt nisi Iesum solum cum ipsis.

⁹ Descendentibus autem iis de monte, praecepit iis, ne cui, quae viderant, narrarent, nisi postquam Filius hominis ex mortuis resurrexisset. ¹⁰ Illi vero apud sese id dictum retinuerunt, quaerentes quid esset: ex mortuis resurgere. ¹¹ Itaque eum interrogarunt de eo quod dicerent scribae: Eliau oportere venire prius. ¹² Et ille respondens iis: « Elias quidem prius venturus et omnia instauraturus est; idque quemadmodum de Filio hominis scriptum est, multa passurum et contemnendum esse. ¹³ Sed scitote: Eliau venisse, et illos ei, quae voluerint, fecisse, quemadmodum de eo scriptum est ».

¹⁴ Deinde ubi venit ad discipulos, vidit circa eos ingentem hominum multitudinem et cum iis contententes scribas. ¹⁵ Ac vulgo, simul ac eum viderunt admirati, eum salutatum accurrunt. ¹⁶ Ipse scribas interrogavit, quid cum illis contenderent. ¹⁷ Cui unus ex turba respondit in hunc modum: « Magister, adduxi tibi meum

filium, qui mutum habet spiritum; ¹⁸ qui ubi eum corripuit, ita laceret, uti spumet et dentibus strideat ac tabescat. Eum ut eicerent, petii a tuis discipulis, sed nequiverunt ». ¹⁹ Tum ille ei respondens: « **O diffidens natio, — inquit — quousque tandem apud vos ero? Quousque tandem vos feram? Adducite eum ad me** ». ²⁰ Atque ille ad eum adducitur; et simul ac ille eum vidit, convulsit eum spiritus, ita uti collapsus humi volutaretur spumans. ²¹ Ille ex eius patre sciscitatus est, quamdiu esset cum id ei accidisset. Et pater respondit: « Iam a pueris; ²² ac saepe eum et in ignem iecit et in aquam, ut eum perderet; sed si quid potes, succurre nobis, nostri miseritus ». ²³ Et Iesus: « **Siquidem potes — inquit ei — fidere; omnia fieri possunt fidenti** ». ²⁴ Hic protinus exclamans pueri pater cum lacrimis: « Fido, — inquit — Domine! Succurre meae diffidentiae ». ²⁵ Videns autem Iesus vulgus accurrere, increpuit impurum spiritum dicens ei: « **Spiritus mute et surde, ego tibi impero, ut ex eo emigres nec amplius in eum intres** ». ²⁶ Tum ille, exclamando eumque vehementer laniando, exiit. Atque is perinde fuit ac mortuus, ita uti multi mortuum esse dicerent. ²⁷ At Iesus eum manu prehensum allevavit, atque ille surrexit. ²⁸ Eum autem domum ingressum, discipuli seorsum interrogarunt, cur ipsi eum expellere nequivissent. ²⁹ Quibus ille: « **Hoc genus — inquit — nulla re eici potest nisi precibus et ieiuniis** ».

³⁰ Illinc profecti iter faciebant per Galilaeam; nec ille volebat, ut id sciret quisquam. ³¹ Docebat enim discipulos suos, iisque dicebat Filium hominis tradendum esse in hominum manus, qui eum interficerent; isque interfectus, tertio die resurgeret. ³² At illi eam rem ignorabant et eum interrogare verebantur.

³³ Venit autem Capharnaum. Atque ubi domum venit, quaesivit ex iis, quid in via inter sese disceptassent.

³⁴ Cumque illi silerent, — nam inter sese disputaverant in via, quis esset maximus — ³⁵ ille consedit et vocatis Duodecim dixit: « Si quis primus esse vult, erit omnium ultimus omniumque famulus ». ³⁶ Tum puerum sumpsit, et in eorum medio statuit, eumque complexus ulnis, inquit iis: ³⁷ « Qui aliquem talium puerorum accipit meo nomine, me accipit; et qui me accipit, non me accipit, sed eum qui me misit ».

³⁸ Tum Iohannes sic eum est allocutus: « Magister, vidimus quemdam in tuo nomine eicientem daemonia, qui non sequitur nos; itaque eum prohibuimus, quoniam non sequitur nos ». ³⁹ At Iesus: « Ne prohibete eum; — inquit — nemo enim est qui meo nomine miraculum faciat, qui cito possit mihi maledicere: ⁴⁰ nam qui contra nos non est, a nobis est. ⁴¹ Etenim qui vobis vel aquae poculum meo nomine bibendum dederit, quod Christi sitis, certo scitote: eum non perditurum operam.

⁴²Et qui vel minimum eorum, qui mihi fidem habent, laeserit, satius esset ei, eius collo molarem lapidem circumponi, eumque in mare deici.

⁴³Quodsi tibi tua manus officit, abscinde eam: satius enim est tibi mancum in vitam ingredi, quam duas habentem manus abire in gehennam, ignem inextinctum; ⁴⁴ubi *nec eorum vermis interit, nec ignis exstinguitur*.

⁴⁵Et si tibi pes tuus officit, abscinde eum: satius est te in vitam claudum ingredi, quam duos habentem pedes in gehennam conici, in ignem inextinctum; ⁴⁶ubi *nec eorum vermis interit, nec ignis exstinguitur*.

⁴⁷Et si tibi tuus oculus officit, erue eum: satius est tibi unoculum in Dei regnum ingredi, quam duos habentem oculos in ignis gehennam conici; ⁴⁸ubi *nec eorum vermis interit, nec ignis exstinguitur*. ⁴⁹nam et omnes igne saliendi, et omne sacrificium sale saliendum est.

⁵⁰Bonum est sal; sed si sal insultum fiat, quo condietur ipsum? Habete in vobis salem et pacem inter vos gerite ».

CAPUT 10

Moysis repudium. Christi coniugium, repudium. Puerorum salus ac faustitas. Bonus quis. Fortunarum discrimen. Dei omnipoten-

tia. Piorum remuneratio. Instans letum Christi. A quo piis dignitas. Christus ad quid. Caecus Bartimaeus.

¹ Illinc profectus venit in fines Iudaeae per Transiordaninum agrum; eumque rursum convenit vulgus hominum, quos ille rursum, uti solitus erat, docet. ² Aggressi autem eum Phariseae interrogarunt, liceretne viro uxorem repudiare, tentantes eum. ³ Quibus ille sic respondit: « **Quid vobis praecepit Moyses?** ». ⁴ Et illi: « Moyses permisit *scripto divortii instrumento repudiare* ». ⁵ At Iesus respondens: « **Propter vestram — inquit iis — pervacaciam scripsit ille vobis illud praeceptum.** ⁶ Sed a creationis primordio *marem et feminam fecit eos* Deus. ⁷ *Huius causa homo, relicto suo patre atque matre, haerebit uxori suae,* ⁸ *fietque ex duobus una caro;* itaque non iam sunt duo sed una caro. ⁹ Quod ergo Deus coniunxit, homo ne disiungat ». ¹⁰ Itemque domi rursus eum eadem de re interrogarunt eius discipuli. ¹¹ Quibus ille: « **Quisquis uxorem suam repudiat** *aliamque ducit, adulterat in eam;* ¹² *et si uxor, repudiato viro suo, nupserit alteri, adulterat* ».

¹³ Adducebantur autem ei pueri, ut eos tangeret; discipuli vero eos a quibus adducebantur, obiurgabant. ¹⁴ Quo viso, indignatus Iesus, dixit iis: « **Sinite pueros** *ad me venire, neve eos prohibete;* talium enim est Dei regnum. ¹⁵ **Hoc pro certo habetote:** qui Dei regnum non acceperit uti puer, non esse in id ingressurum ».

¹⁶ Deinde eos complexus ulnis et manibus iis impositis, iis bene precatus est.

¹⁷ Eo autem iter faciente, accurrit quidam, qui eum flexis ad eum genibus, sic interrogavit: « Magister bone, quid faciam uti vitam adipiscar aeternam? ». ¹⁸ Cui Iesus: « Quid me dicis bonum? — inquit — Nullus est bonus, nisi unus Deus. ¹⁹ Praecepta nosti: *ne adulterato, ne occidito, ne furator, ne falsum testimonium dicito, ne fraudato, honorato tuum patrem atque matrem* ».

²⁰ Et ille respondens: « Magister, — inquit — haec omnia a pueris servavi ». ²¹ Hic Iesus eum intuitus amavit, eique dixit: « Unum tibi deest: i venditum quidquid habes, et in pauperes erogato, habiturus in caelo thesaurum; deinde me, crucem ferens, secutum venito ». ²² At ille, eo dicto, maestus abiit dolens: quippe qui multis praeditus esset opibus.

²³ Et Iesus circum intuitus dicit discipulis suis: « O quam difficulter, qui pecunias habent, in Dei regnum ingredientur ». ²⁴ Hic, cum discipuli eius dicta demirarentur, Iesus rursum sic eos alloquitur: « Gnati, quam difficile est fretos pecuniis in Dei regnum ingredi. ²⁵ Facilius est rudentem per foramen acus traici, quam divitem in Dei regnum intrare ». ²⁶ Cumque illi vehementius stuperent, sic secum ipsi cogitantes: « Quis

ergo servari potest? ». ²⁷ Intuitus eos Iesus dixit: « Ab hominibus fieri non potest, at a Deo potest: omnia enim a Deo possunt fieri ».

²⁸ Tum Petrus sic dicit ei: « Nos quidem, relictis omnibus, te secuti sumus ». ²⁹ Et Iesus: « Hoc vobis confirmo: — inquit respondens — nullum esse, qui domum aut fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut liberos aut agros, mea et evangelii causa, reliquerit, ³⁰ quin sit et nunc hoc tempore centuplum domos et fratres et sorores et matres et liberos et agros inter adversa, et in futuro aevo sempiternam vitam consecuturus. ³¹ Sed multi et primi erunt ultimi, et ultimi primi ».

³² Cum autem Hierosolyma ascenderent, et eos antecederet Iesus, pavebant et inter sequendum formidabant. Et Iesus assumptis rursum Duodecim coepit iis eventura sibi praedicere: ³³ « Nos quidem ascendimus Hierosolyma; — inquit — et Filius hominis tradetur pontificibus atque scribis, qui eum morte damnabunt, exterisque tradent, ³⁴ illudendum, verberandum, conspuendum, et interficiendum, et tertia die resurrecturum ».

³⁵ Convenerunt autem eum Iacobus et Iohannes Zebedaei filii in haec verba: « Magister, velimus, uti

quod a te postulabimus, id nobis praestes». ³⁶ Quibus ille: «**Quid vultis uti vobis praestem?**». ³⁷ Et illi: «Da nobis, — inquit ei — uti tibi alter ad dexteram, alter ad sinistram assideamus in tua gloria». ³⁸ At Iesus dixit iis: «**Nescitis quid postuletis. Potestis poculum potare, quod ego poturus sum, et eodem mecum baptismo baptizari?**». ³⁹ «Possumus», inquit. Et Iesus: «**Poculum quidem, quod ego poturus sum, potabitis, eodemque mecum baptismo baptizabimini;** ⁴⁰**sed uti mihi dextera laevaue assideatur, non est meum dare, nisi quibus id paratum est**».

⁴¹ Hoc audito, decem coeperunt de Iacobo et Iohanne indignari. ⁴² At Iesus advocatis iis dixit: «**Scitis eos, quos videmus imperare extraneis, in eos dominari, et eorum maximos quosque, in eos maxime potestatem obtinere.** ⁴³**At in vobis non sic fiet, sed qui vestrum volet fieri inter vos maximus, erit vester famulus;** ⁴⁴**et qui volet fieri vestrum primus, erit omnium servus:** ⁴⁵**nam Filius hominis non venit, ut ipsi ministretur, sed uti ministret ipse animamque suam in multorum redemptionem impendat**».

⁴⁶ Venerunt autem Ierichuntem. Eoque et eius discipulis ab Ierichunte cum frequenti multitudine discedentibus, Timaei filius Bartimaeus caecus, qui apud viam sedens,

mendicabat. ⁴⁷ Ut audivit Iesum esse Nazarenum, coepit ita clamare: « Davidide Iesu, miserere mei! ». ⁴⁸ Ac multis eum, uti taceret, obiurgantibus, multo magis clamabat: « Davidide, miserere mei! ». ⁴⁹ Tum Iesus restitit eumque iussit arcessi. Cumque illi eum arcesserent et: « Bono es animo; — dicerent — surge, arcessit te », ⁵⁰ ille, abiecta veste sua, surrexit et ad Iesum venit. ⁵¹ Et Iesus sic eum alloquitur: « Quid tibi vis faciam? ». Cui caecus: « Magister, — inquit ei — uti dispiciam ». ⁵² Et Iesus dixit ei: « Abi, tua te fiducia servavit ». Atque ille protinus dispexit et Iesum in via secutus est.

CAPUT 11

Christus ovans in urbem. In ficum dirae. Purgatum templum. Coniuratio in Iesum. Fidei virtus ac precationis. In invidos dementia. Sacerdotum confutatio.

¹ Cum autem Hierosolymis propinquarent, ad Bethphage et Bethaniam ad montem olivarum, mittit suorum discipulorum duos: ² « Ite — inquit — in vicum qui est e regione vestri, et protinus in eum intrantes invenietis vinctum asellum, quem nullus hominum inedit; eum solvitote et mihi adducitote. ³ Quodsi quis ex vobis quaesierit, cur id faciatis?, dicitote: Dominum eo egere, et statim eum huc dimittet ». ⁴ Ita illi profecti et

asellum foris ad portam vinctum in bivio nacti solvunt.

⁵Et eorum quidam qui illic aderant, ex iis quaesiverunt, quid facerent, qui asellum solverent. ⁶Quibus illi dixerunt quemadmodum mandaverat Iesus. ⁷Atque ita, permittentibus illis, adduxerunt asellum ad Iesum eique sua vestimenta superiniecerunt; atque ille superinsedit. ⁸Frequentes autem suis vestimentis viam insternebant, alii abscissas ex arboribus frondes per viam sternere. ⁹Quique antecedeabant quique subsequabantur, sic clamare: « *Hosanna! Bene sit venienti in nomine Domini!* » ¹⁰Felix veniens regnum in nomine Domini patris nostri Davidis! *Hosanna* in supremis! ».

¹¹Ingressus est autem Hierosolyma Dominus et in templum; omnibusque circumspectis, cum iam sera esset hora, profectus est Bethanian cum Duodecim.

¹²Postridie, iis Bethania egressis, esurivit ¹³ficumque procul foliosam conspicatus accessit, si quid in ea forte inveniret; sed ut ad eam venit, nihil invenit nisi folia: nec enim tempus erat ficuum. ¹⁴Itaque sic eam allocutus est Iesus: « **Numquam deinceps quisquam ex te fructum comedit** ». Audiebant autem eius discipuli.

¹⁵Deinde veniunt Hierosolyma. Et ingressus in fanum Iesus coepit eicere vendentes et ementes in fano, et nummulariorum mensas et sellas vendentium columbas evertit; ¹⁶neque sinebat quemquam per fanum ferre

vasa. ¹⁷ Atque his verbis eos alloquens docebat: « *Nonne est scriptum: « Domus mea domus supplicationis vocabitur cunctis gentibus »?* Et vos ex ea *latronum speluncam fecistis* ».

¹⁸ Hoc audito, scribae et pontifices eum perdere studebant; metuebant enim eum: quippe cuius doctrinam stuperet omne vulgus. ¹⁹ Sub vesperum autem egressus est ex urbe.

²⁰ Mane praetereuntes vident siccitam a radicibus ficum. ²¹ Id quod recordatus Petrus, dicit ei: « Rabbi, ecce ficus, quam tu exsecratus es, aruit ». ²² Et Iesus respondens inquit iis: « *Habete fidem Deo!* ²³ *Hoc vobis confirmo: si quis iusserit huic monti, ut amoveatur, et in mare iaciatur, nec animo dubitaverit, sed quae dicet crediderit eventura, continget ei quidquid dixerit.* ²⁴ *Itaque sic vobis dico: quidquid orantes postulatis, credite vos assecuturos, et vobis continget.* ²⁵ *Oraturi autem agnoscite, si quid habetis, quod de quopiam expostuletis, uti vester quoque Pater, qui in caelis est, vestra delicta vobis ignoscat.* ²⁶ *Quod nisi ignoscetis, ne Pater quidem vester, qui in caelis est, vobis delicta vestra ignoscet* ».

²⁷ Deinde rursum veniunt Hierosolyma. Eumque in fano ambulanti pontifices scribaeque et senatores conveniunt his verbis: ²⁸ « Quae potestate ista facis? Et quis is-

tam tibi ista faciendi potestatem dedit? ». ²⁹ Quibus respondens Iesus: « Interrogabo ego quoque vos quiddam; — inquit — quodsi mihi responderitis, dicam vobis, qua potestate haec faciam: ³⁰ Iohannis baptisma a caelone erat an ab hominibus? Respondete mihi ». ³¹ At illi sic secum cogitare: « Si < A caelo > dixerimus, dicet: < Cur ergo ei non credidistis? > ». ³² Sin < Ab hominibus > dixissent, metuebant populum: omnes enim Iohannem vere vatem esse ducebant. ³³ Itaque Iesu responderunt nescire se. Et Iesus iis sic respondit: « Nec ego vobis dico, qua haec potestate faciam ».

CAPUT 12

Vinea bene instructa, servi, heres. Cultorum punitio, et vineae locatio. Lapis offendiculi. Deo Caesarique danda. Sadducaeorum confutatio. Deus quorum sit. Praecepta duo. Quaestio Christi de Davide. Scribarum ambitio, avaritia, viduae munusculum.

¹ Tum per similitudines eos alloqui orsus est: « *Vineam consevit quidam et saepe circumdedit et torcular defixit turremque construxit et eam locavit agricolis, deinde peregre profectus est.* ² Post suo tempore misit ad agricolas servum, ut ab iis de vineae fructu perciperet; ³ at illi eum ceperunt verberaruntque et inanem dimiserunt. ⁴ Cumque rursus ad eos misisset alium servum,

illi ei quoque caput lapidibus contuderunt eumque contumeliose dimiserunt. ⁵Rursus alium misit, quem etiam interfecerunt, aliosque multos partim verberarunt, partim necarunt. ⁶Igitur, cum adhuc unum haberet filium sibi carissimum, misit eum quoque ad illos ultimum cogitans fore, uti suum filium revererentur. ⁷At illi agricolae sic inter sese dicere: «Hic est heres. Agite, interficiamus eum, et nostra erit hereditas». ⁸Itaque ceperunt eum necaruntque et ex vinea eiecerunt. ⁹Quid ergo faciet vineae dominus? Veniet agricolasque perdet et aliis vineam dabit. ¹⁰An ne illud quidem scriptum legistis:

*«Quem lapidem improbaverant structores,
is adhibitus est ad caput anguli;*

*¹¹id quod a Domino profectum est
et nobis mirum videtur?».*

¹²Quippe qui eum similitudinem illam contra ipsos dixisse intellegerent, sed metuerunt plebem. Igitur, eo relicto, digressi ¹³mittunt ad eum Phariseorum et Herodianorum quosdam, qui eum verbis irretirent. ¹⁴Hi eum huiusmodi oratione aggressi sunt: «Magister, scimus veracem esse te neque quemquam curare; quippe qui ad hominum personam non spectes, sed vere divinam vitae viam doceas. Licetne censum Caesari pendere an non? ¹⁵Pendamus an non pendamus?». At ille eorum simulationem intellegens: «**Quid me tentatis?** — inquit

iis — Afferte mihi denarium, uti videam ». ¹⁶ Cumque illi attulissent: « Cuius est, — inquit iis — imago haec et inscriptio? ». « Caesaris », inquit. ¹⁷ Et Iesus respondens iis: « Solvite igitur — inquit — Caesariana Caesari, et divina Deo ». Illi vero eum admirari.

¹⁸ Tum eum convenerunt Sadducaeï, qui quidem resurrectionem esse negant, et sic interrogarunt: ¹⁹ « Magister, scripsit nobis Moyses, *si cuius frater moriatur, uxore superstitè, nec liberos relinquat, uti ducat eius frater eius uxorem fratrique suo prolem suscitet.* » ²⁰ Septem fratres fuerunt: quorum primus, ducta uxore, mortuus est, nulla prole superstitè; ²¹ itemque secundus, eadem ducta, mortuus est, nec ipse prolem reliquit; similiterque tertius; ²² denique septem illi eam duxerunt neque progeniem reliquerunt. Postrema omnium mortua est etiam femina. ²³ Igitur in resurrectione, cum resurrectum fuerit, cuius eorum erit uxor, cum septem eam habuerint in matrimonio? ». ²⁴ Et Iesus respondens: « Nimirum ideo erratis, — inquit iis — quod scripta non intellegitis neque Dei potentiam? » ²⁵ Cum enim a morte resurrectum fuerit, nulla coniungentur conubia, sed erunt angelorum similes qui sunt in caelis. ²⁶ De mortuis autem quod resurgant, non legistis in Moyse libro, in rubo ut eum sic allocutus sit Deus: « *Ego Deus Abrahami et Isaaci et Iacobi* »? ²⁷ Non est mortuorum Deus sed viventium Deus! Itaque vos multum erratis ».

²⁸ Tum scribarum quidam, auditis iis disceptantibus, videns eum illis recte respondisse, accessit et ex eo quae-sivit, quodnam esset omnium praeceptorum primum?.

²⁹ Cui Iesus sic respondit: « *Primum omnium praeceptorum est: ‹ Audi, Israelita: Dominus Deus vester, Dominus unus est; ‹³⁰ itaque Dominum Deum tuum toto corde, toto animo, tota mente, totisque viribus amato* ›.

Hoc primum est praeceptum. ³¹ Huic simile est alterum: « *Alterum uti te ipsum amato* ».

His maius aliud praeceptum nullum est ».

³² Et scriba: « Recte, magister, profecto dixisti. « *Nam unus est Deus, praeterea*

nullus; ‹³³ quem toto corde, omni studio, toto animo,

summaque ope amare », necnon « *alios uti se ipsum*

amare », plus est quam omnes victimae et sacrificia ».

³⁴ Hic Iesus eum cordate respondisse videns, dixit ei:

« *Non procul abes a regno Dei* ». Ac deinceps eum in-

terrogare audebat nemo.

³⁵ Et Iesus in fano docens, sic verba fecit: « Qui fit, uti

dicant scribae fore, uti Christus genus ducat a Davide,

³⁶ cum ipse David, Sancti Spiritus instinctu, dixerit:

‹ Ait Dominus Domino meo: sede ad meam dexteram, donec efficiam ex hostibus tuis tuorum pedum sub-
sellium ›.

³⁷ Cum igitur eum dicat ipse David Dominum, unde fit, uti sit eius prognatus? ».

Cumque frequens hominum multitudo eum libenter audiret, ³⁸sic iis inter docendum dicebat: «Cavete a scribis, qui stolati incedere amant et in foris salutationes ³⁹et in collegiis primas sessiones et in cenis prima accubandi loca; ⁴⁰qui viduarum domos devorant et per ostentationem prolixè orant. His graviore poenas dabunt ».

⁴¹Sedens autem Iesus e regione fisci spectabat, uti multitudo conferret aes in fiscum; ac, multis divitibus multa conferentibus, ⁴²venit quaedam vidua pauper quae duos teruncios contulit: est autem teruncius idem quod quadrans. ⁴³Tum ille advocatis suis discipulis: « Certo scitote: — inquit iis — hanc pauperem viduam plurimum omnium contulisse, qui contulerunt in fiscum. ⁴⁴Omnes enim ex eo, quod ipsis supererat, contulerunt; at haec, sua penuria, quidquid habebat, totum victum suum contulit ».

CAPUT 13

Templi ruina. Pseudochristi. Orbis calamitates. Piorum aerumnae, consolatio. Familiae discidia, beati. Caeli prodigia, coacti pii. Christi veritas perpetua. Iudicii hora cui nota. Vigilantia.

¹Exeunti autem ex fano, quidam eius discipulorum sic dixit: « Magister, vide quanti lapides et structurae ».

²Cui respondens Iesus: « Vides — inquit — has ingentes structuras? Ita dissolventur, uti nullus lapidi lapidis impositus relinquatur ». ³Deinde sedentem eum in monte olivarum e regione fani interrogarunt seorsum Petrus et Iacobus et Iohannes et Andreas, his verbis: ⁴« Dic nobis, quando haec futura sint, et quod signum significabit haec, perficienda omnia? ».

⁵Et Iesus iis respondens, sic loquitur: « Videte, ne quis vos fallat. ⁶Venient enim multi in meo nomine dicentes se eum esse, multosque fallent. ⁷Cum autem bella bellicae rumores audietis, nolite turbari; oportet enim ea fieri sed nondum erit finis. ⁸Consurget enim gens in gentem, et regnum in regnum, eruntque terraemotus certis locis et fames et turbae; ea erunt dolorum principis.

⁹Sed prospicitote vos vobis ipsis: sistemini enim in consessus et collegia; vapulabitis et ad magistratus regesque ducemini mea causa, quod sit iis testimonio. ¹⁰Ac per omnes gentes oportet prius evangelium publicari; ¹¹Cum autem ducemini, ac sistemini, nolite prius cogitare aut praemeditari dicenda, sed, quod vobis eadem hora suggeretur, id dicitote: non enim vos eritis qui loquimini, sed Spiritus Sanctus. ¹²Tradet autem fratrem frater ad mortem, et pater filium; consurgentque in parentes gnati et eos necabunt; ¹³eritisque om-

nibus invisi propter nomen meum. Sed qui ad finem pertulerit, is servabitur.

¹⁴Cum autem *calamitosum nefas*, a Daniele vate praedictum, stare videbitis, ubi non debet, qui legit, animadvertat: tum qui erunt in Iudaea, fugiant in montes; ¹⁵et qui erit in tecto, ne descendat in aedes nec ingrediatur ad auferendum aliquid ex suis aedibus; ¹⁶et qui ruri erit, ne gradum referat, suae vestis auferendae gratia. ¹⁷Hei uterum ferentibus et lactantibus illo tempore! ¹⁸Optate vero, ne accidat hieme vestra fuga: ¹⁹erit enim temporis illius *calamitas, quanta nec a rerum*, quas Deus creavit, *creatione fuit adhuc*, nec postea futura est. ²⁰Quod nisi Dominus tempus illud decurtaret, nullus mortalium evaderet. Sed propter electos, quod delegit, decurtabit id tempus. ²¹Tum si quis vobis dixerit hic aut illic adesse Christum, ne creditote. ²²Exsistent enim falsi christi falsique vates, qui prodigiosa et portentosa designabunt, ad decipiendos, si fieri posset, etiam electos. ²³Vos vero prospicite: en praedixi vobis omnia.

²⁴Sed illo tempore post calamitatem illam *sol obscurabitur, et luna suum splendorem non emittet,* ²⁵*et caeli stellae decident, caelestesque potestates commovebuntur.*

²⁶Deinde cernetur *Filius hominis veniens in nubibus* cum magna potentia atque gloria. ²⁷Ac tum, suis dimissis nuntiis, congregabit electos suos a quattuor ventis, ab ultimis terris ad extremum caeli.

²⁸A ficu autem discite exemplum: cum iam eius rami teneri sunt eaque folia procreat, intellegitis instare aetatem. ²⁹Sic et vos, cum haec fieri videbitis, scitote prope adesse pro foribus. ³⁰Hoc vobis confirmo: non ante praeteritum esse hoc saeculum, quam fiant haec omnia. ³¹Caelum licet et terra intereant, mea dicta non interibunt. ³²Ceterum, diem illam et horam nullus scit, ne angeli quidem caelestes neque Filius, sed tantum Pater.

³³Videte uti vigiletis et oretis; nescitis enim quando tempus futurum sit. ³⁴Quemadmodum peregrinans homo, qui suam domum reliquit suisque servis potestatem, et suum cuique munus assignavit, et ianitori, uti vigilaret, mandavit. ³⁵Vigilate igitur; nescitis enim quando domus dominus venturus sit: sero an media nocte an gallicinio an mane; ³⁶ne, si de improvviso venerit, offendant vos dormientes. ³⁷Quae autem vobis dico, omnibus dico: vigilate! ».

CAPUT 14

In Christum insidiae. Unguentum apud Simonem; defensa mulier. Iudas proditor. Pascha. Cena dominica. Petri temeritas. Iesu angor, precatio terna, discipulorum sopor. Captus Iesus, suorum fuga. Falsi testes. Iesus de se ipso, spretus, ictus. Petrus deficiens, periurus, lugens.

¹Cum autem futurum esset Pascha et Azymalia post biduum, studebant pontifices et scribae eum fraudulenter captum interficere; ²sed id die festo faciendum negabant, ne quis fieret populi tumultus. ³Et dum erat Bethaniae in domo Simonis leprosi, eo accubante, venit mulier habens alabastrum unguenti spicatae nardi pretiosi, quae, confracto alabastro, perfudit eius caput. ⁴Erant autem quidam qui apud sese indignabantur atque ita dicebant: « Quorsum haec unguenti iactura facta est? ⁵Poterat hoc plus quam trecentis denariis vendi et in pauperes erogari ».

Dum illi sic adversus eam fremunt, ⁶Iesus dixit: « **Sinite eam; quid negotium ei facessitis? Bono opere functa est erga me. ⁷Semper enim pauperes habebitis vobiscum, quibus, quandocumque voletis, bene facere possitis; at me non semper habebitis. ⁸Quod potuit haec, fecit: anticipavit meum corpus ad sepulturam ungere. ⁹Hoc vobis confirmo: ubicumque toto orbe publicabitur hoc**

evangelium, etiam quid ea fecerit, dicetur ad eius memoriam ». ¹⁰ Iudas autem Iscariota, unus ex Duodecim, pontifices adiit, ut eum illis traderet. ¹¹ Quo illi audito laetati, promiserunt ei pecuniam se daturos. Itaque quaerebat quo pacto eum posset opportune prodere.

¹² Primo autem Azymalium die, cum Pascha immolandum foret, sic ei dicunt eius discipuli: « Ubi vis, uti tibi epulandum Pascha praeparatum eamus? ».

¹³ Tum ille discipulorum suorum duos dimittit iisque dicit: « *Ite in urbem, occurret vobis quidam aquae fictile portans; eum sequemini* ¹⁴ *et, quo intraverit, sic dicite patrifamiliae: « Quaerit magister, ubi sit mansio, ubi Pascha cum discipulis suis polluceat ».* ¹⁵ *Ipsae vero vobis ingens cenaculum ostendet, instratum ac paratum; illic nobis praeparatote* ». ¹⁶ Ita profecti eius discipuli, venerunt in urbem et nacti, quae ille iis dixerat, Pascha praepararunt.

¹⁷ Deinde sub vesperum venit Iesus cum Duodecim ¹⁸ ac, discumbentibus et epulantibus iis, dixit: « *Certo scitote: fore, ut unus ex vobis me prodat, qui mecum epulatur* ». ¹⁹ Illi vero dolere coeperunt eique singuli dicere: « Isne ego sum? » et alius: « Isne ego sum? ». ²⁰ Quibus ille respondens: « *Unus est ex Duodecim, — inquit — qui mecum intingit in catinum.* ²¹ *Filius quidem hominis abit, quemadmodum de eo scriptum est;*

sed vae homini illi per quem Filius hominis prodendus est! Praestaret homini illi numquam esse natum ».

²²Epulantibus autem iis, Iesus sumptum panem, actis laudibus, fregit iisque dedit et dixit: « **Accipite, comedite: hoc est corpus meum** ». ²³Deinde sumptum poculum, gratiis actis, dedit iis; biberuntque ex eo omnes. ²⁴Atque ille iis dixit: « **Hic est sanguis meus novi foederis, pro multis effundendus.** ²⁵Hoc vobis certo dico: non me amplius bibiturum ex fetu viteo usque ad illam diem, cum eum bibam novum in regno Dei ». ²⁶Deinde, laudibus dictis, profecti sunt in montem olivarum. ²⁷Iisque sic dicit Iesus: « **Vos me omnes hac nocte deseretis, siquidem scriptum est: « *Percutiam pastorem, et dispergentur oves* ».** ²⁸Sed postquam surrexero, praecedam vos in Galilaeam ». ²⁹At Petrus dixit ei: « Etiamsi omnes deserant, at ego non item ». ³⁰Cui Iesus: « **Hoc tibi confirmo: — inquit — fore, ut hodie in hac nocte, priusquam bis gallus cantet, tu me ter abneges** ». ³¹At ille multo magis dicere: « Immo etiamsi me una tecum mori oporteat, non abnegabo te ». Itidemque etiam omnes alii dicebant. ³²Deinde ubi venerunt in locum, cui nomen est Gethsemani, dixit suis discipulis: « **Sedete hic, dum ego oratum eo** ». ³³Assumptisque una secum Petro et Iacobo et Iohanne coepit turbari atque angi, ³⁴iisque dixit: « **Prae animi dolore emorior; manete hic et vigilate** ». ³⁵Tum paululum progressus, procidit humi oravitque, uti, si

fieri posset, horam illam declinaret; ³⁶et: «Abba, Pater! — inquit — Omnia tu potes. Averte hoc a me poculum; verum non quod ego volo, sed quod tu». ³⁷Deinde venit et eos dormientes nactus, dicit Petro: «Simon, dormis? Non potuisti unam horam vigilare? ³⁸Vigilate et orate, ne veniatis in tentationem; spiritus quidem promptus est, sed caro infirma». ³⁹Deinde rursus oratum iit eademque verba dixit. ⁴⁰Ac reversus eos rursum dormientes offendit; eorum oculis ita gravatis, uti nescirent quid ei responderunt. ⁴¹Deinde tertio venit, et: «Dormite iam — inquit — et requiescite. Satis est, venit hora: ecce traditur Filius hominis in manus improborum. ⁴²Surgite, eamus; en, qui me prodit, adventat».

⁴³Et protinus adhuc, eo loquente, advenit Iudas, qui unus erat ex Duodecim, comitante frequenti multitudine cum gladiis et fustibus a pontificibus et scribis ac senatoribus. ⁴⁴Dederat autem illis eius proditor signum dicens: «Quem osculatus fuero, is est; eum capite et tuto abducite». ⁴⁵Igitur simul ac venit, eum adit et ei dicit: «Magister, magister»; eumque deosculatus est. ⁴⁶Illi vero in eum manu iniecerunt eumque ceperunt. ⁴⁷Quidam autem eorum qui aderant, stricto ense, percussit pontificis servum eique abstulit auriculam. ⁴⁸Et Iesus illos sic est allocutus: «Tamquam ad latronem

existis cum gladiis et fustibus ad me comprehendendum? ⁴⁹ Cottidie eram apud vos in fano docens, neque me cepistis; sed ea fieri oportet quae scripta sunt ».

⁵⁰ Tum omnes, eo relicto, fugerunt. ⁵¹ Cumque adolescens quidam eum sequeretur, linteo nudum corpus indutus, adolescentes eum ceperunt. ⁵² Ille, viro relicto linteo, nudus eos effugit.

⁵³ Abduxerunt autem Iesum ad pontificem; ad eumque convenerunt omnes pontifices et senatores atque scribae. ⁵⁴ Eum procul secutus Petrus usque in pontificis atrium una cum famulis residet seque ad ignem calefacit. ⁵⁵ Pontifices vero totusque consessus quae rebant contra Iesum testimonium, ut eum necarent, nec inveniebant. ⁵⁶ Nam multi quidem adversus eum falsa testificabantur, sed consentanea non erant testimonia. ⁵⁷ Et quidam exstiterunt, qui contra eum falsa testabantur, ita dicentes: ⁵⁸ « Nos eum audivimus dicentem, se templum hoc manu factum esse dissoluturum et triduo aliud non manu factum exstructurum ». ⁵⁹ Sed ne sic quidem consentanea erant eorum testimonia. ⁶⁰ Tum pontifex in medium surrexit et Iesum sic interrogavit: « Nihilne respondes? Quid est, quod hi contra te testantur? ». ⁶¹ At Iesus silebat nihilque respondebat. Rursum pontifex eum huiusmodi verbis interrogavit: « Tune es Christus, celebrandi Dei Filius? ». ⁶² Et Iesus: « *Sum; — inquit — et videbitis hominis*

Filium sedentem ad dextram potentiae et cum caelestibus venientem nubibus».

⁶³ Tum pontifex lacerare suas vestes: « Quid adhuc nobis opus est testibus? — inquit — ⁶⁴ Audivistis impiam vocem. Quid vobis videtur? ». Illi vero eum omnes, uti morte dignum, damnarunt.

⁶⁵ Coeperuntque eum quidam conspuere eique faciem obvelare et colaphos impingere, ac dicere: « Divina »; eique alapas impingebant ministri.

⁶⁶ Cum esset autem Petrus infra in atrio, venit quaedam ancillarum pontificis ⁶⁷ et, viso Petro sese calefaciente, intuita eum dicit: « Tu quoque cum Nazareno Iesu eras! ». ⁶⁸ At ille negavit, ita dicens: « Nescio nec intellego quid dicas! ». Deinde foras in vestibulum egressus est, et gallus cecinit. ⁶⁹ Et ancilla, eo viso, rursum coepit dicere iis qui aderant, eum ex illis esse. ⁷⁰ At ille rursum negavit. Paulo post rursum, qui aderant, dicunt Petro: « Profecto tu ex illis es, nam Galilaeus es et locutio tua congruit ». ⁷¹ At ille coepit detestari et iurare, sese non novisse hominem illum, quem illi dicerent. ⁷² Et iterum gallus cecinit; tum Petrus recordatus eius, quod ei dixerat Iesus: fore, uti priusquam bis caneret gallus, ter eum negaret, coepit flere.

CAPUT 15

Christus ad Pilatum. Iudaeorum rex. Barabbas absolutus. Iesu supplicium, titulus, dicteria, tenebrae. Christi gemitus, potatio, mors. Veli scissura, militum professio. Christi monumentum.

¹ Mane protinus inito consilio, pontifices una cum senatoribus et scribis, totusque consessus, Iesum colligant abductumque Pilato tradunt. ² Eum Pilatus interrogavit essetne Iudaeorum rex. Cui ille respondens: « **Uti tu dicis** », inquit. ³ Cumque eum vehementer accusarent pontifices, ⁴ Pilatus eum rursus his verbis interrogavit: « Nihilne respondes? Vide quanta contra te testificentur ». ⁵ At Iesus nihil amplius respondit, adeo uti miraretur Pilatus.

⁶ Solebat autem in illis festis iis laxare unum vinctum, quemcumque postulassent. ⁷ Erat quidam nomine Barabbas cum seditiosis vinctus, qui in seditione caedem fecerant. ⁸ Itaque coeperunt vulgo clamantes id exigere, quod ille semper iis erat facere solitus. ⁹ Et Pilatus sic iis respondit: « Vultis uti vobis Iudaeorum regem solvam? ». ¹⁰ Sciebat enim, eum per invidiam a pontificibus esse traditum. ¹¹ Pontifices vero plebem instigarunt, uti sibi Barabban potius ab illo laxari postularet. ¹² Et Pilatus rursus eos alloquens: « Quid ergo vultis, — inquit — uti de eo faciam, quem Iudaeorum

regem dicitis? ». ¹³ At illi denuo clamabant: « Crucifige eum! ». ¹⁴ Et Pilatus: « Quid enim mali fecit? », inquit iis. At illi eo acrius clamare: « Crucifige eum! ». ¹⁵ Igitur Pilatus, volens plebi satisfacere, laxavit iis Barabban Iesumque verberavit et iis crucifigendum tradidit.

¹⁶ Et milites eo extra atrium, hoc est praetorium, educto, totam cohortem convocant, ¹⁷ eumque purpura induunt et ei implexam spineam coronam imponunt; ¹⁸ eumque sic salutare incipiunt: « Salve, rex Iudaeorum! », ¹⁹ eiusque caput arundine tundunt et eum conspuunt ac, positis genibus, venerantur. ²⁰ Deinde, postquam ei illuserunt, spoliant eum purpura, ipsiusque vestimentis induunt; tum crucifigendum educunt.

²¹ Et praetereuntem quemdam Simonem Cyrenaeum rure venientem, Alexandri Rufique patrem, cogunt eius ferre crucem. ²² Eumque ad locum Golgotha ducunt, quod Calvariae locum significat. ²³ Et ei myrrhinum vinum bibere dant, id quod ille non accepit.

²⁴ Eo autem crucifixo, *partiti sunt eius vestimenta, iacta super iis sorte*, quid quisque auferret. ²⁵ Erat hora tertia cum eum crucifixerunt, ²⁶ inscripto hoc eius criminis titulo: **Rex Iudaeorum**. ²⁷ Et cum eo latrones duos, alterum ad dexteram, alterum ad sinistram, crucifixerunt. ²⁸ Ita comprobatum est scriptum illud, quod sic habet: « *Et inter sceleratos habitus est* ».

²⁹ Praetereuntes autem ei maledicebant, *capita quasantes*, et dicentes: « Vah, qui templum dissolvis, et triduo instauras; ³⁰ serva te ipsum et de cruce descende! ». ³¹ Similiter et pontifices inter sese illudentes cum scribis dicebant: « Alios servavit, se ipsum servare non potest. ³² Christus ille Israelitarum rex descendat nunc de cruce, ut eo viso credamus ». Item qui cum eo erant crucifixi, convicium ei faciebant.

³³ Hora sexta autem exstiterunt per totam terram tenebrae, usque ad horam nonam. ³⁴ Ac hora nona exclamavit Iesus magna voce dicens: « *Eli, Eli, lama sabachthani?* », quorum verborum haec notio est: « *Mi Deus, mi Deus, cur me dereliquisti?* ». ³⁵ Quo audito, quidam eorum qui aderant, dicebant eum Eliau vocare. ³⁶ Quidam autem accurrit, et, impleta *aceto* spongia arundinique affixa, ei *bibere dat* dicens: « Sinite, videamus an eum ereptum veniat Elias ». ³⁷ Et Iesus, emissa magna voce, exspiravit.

³⁸ Et templi velum a summo ad imum in duas partes fissum est.

³⁹ Ac videns centurio, qui ei ex adverso astabat, eum ita clamantem exspirasse, dixit: « Profecto hic homo Filius erat Dei ».

⁴⁰ Erant etiam mulieres procul spectantes, in quibus erat Maria Magdalena et Maria Iacobi minoris Iose-
tosque mater et Salome. ⁴¹ Quae, etiam dum ille erat
in Galilaea, eum sequi eique ministrare consueverant;
itemque aliae multae, quae cum eo Hierosolyma ascen-
derant.

⁴² Postquam iam advesperavit, cum esset Praeparatio,
hoc est, antesabbatum, ⁴³ venit Iosephus ab Hari-
mathaea honestus senator, qui et ipse Dei regnum ex-
spectabat; et ad Pilatum ausus ingredi, petiit Iesu
corpus. ⁴⁴ Pilatus miratus si iam mortuus esset, arces-
sito centurione, sciscitatus est ex eo, quam dudum esset
mortuus; ⁴⁵ quo a centurione cognito, donavit Iosepho
corpus. ⁴⁶ Et ille empto linteo eum demisit et involu-
tum linteo posuit in monumento, quod ex petra exci-
sum erat et monumenti ostium ingens saxum advolvit,
⁴⁷ spectantibus Maria Magdalena et Maria Iosetos ma-
tre, ubinam poneretur.

CAPUT 16

*Mulierum unguenta. Redivivus Iesus in Galilaeam. Idem ter visus.
Discipulorum incredulitas. Missio evangelii, et baptismi mandata.
Notae credentium. In caelum Iesus. Apostolorum officium.*

¹Exacto Sabbato, Maria Magdalena et Maria Iacobi mater et Salome, emptis aromatis, ut eum unctum irent, ²valde mane prima post Sabbatum die, veniunt ad monumentum, orto iam sole. ³Ac dum inter sese quaerunt, quis sibi saxum avolveret ab ostio monumenti, ⁴intuitae vident avolutum esse saxum, quod erat permagnum. ⁵Ac monumentum ingressae viderunt adolescentem ad dexteram sedentem, alba stola vestitum, et expaverunt. ⁶Et ille: «Ne expavescite! — inquit iis — Iesum quaeritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic; en locus ubi positus fuit. ⁷Sed ite nuntiatum eius discipulis et Petro eum praeire iis in Galilaeam; illic eum esse visuros, ut iis praedixit ». ⁸Igitur illae egressae celeriter ex monumento, fugerunt, idque tremore correptae atque attonitae. Neque cuiquam quidquam dixerunt, utpote quae metuerunt.

⁹Resurrexit autem mane, primo post Sabbatum die, et apparuit primum Mariae Magdalенаe, ex qua septem eiecerat daemonia; ¹⁰id quod illa nuntiatum iit iis, qui cum eo fuerant, lugentibus atque plorantibus; ¹¹at illi audientes eum vivere, et ab ea visum esse, non crediderunt. ¹²Postea duobus eorum ambulantiбus apparuit alia forma, rus euntibus; ¹³id quod illi ceteris nuntiatum ierunt, sed ne illis quidem crediderunt.

¹⁴Tandem discumbentibus illis Undecim apparuit, et iis incredulitatem ac pervicaciam exprobravit, quod iis,

qui se resurrexisse viderant, non credidissent. ¹⁵ Iis-
que dixit: « Ite in totum orbem, praedicate evangelium
omni creaturae. ¹⁶ Qui crediderit, et baptizatus fue-
rit, servabitur; qui vero non crediderit, condemnabitur.
¹⁷ Signa autem eos qui crediderint, haec sequentur: in
nomine meo daemones eicient, linguis loquentur novis;
¹⁸ serpentes tollent, et si quid mortiferum biberint, non
iis nocebit, cum aegrotis manus imponent, illi bene
habebunt ».

¹⁹ Igitur Dominus postquam eos allocutus est, sublatus
est in caelum, et ad Dei dextram sedit.

²⁰ Illi vero digressi, ubique praedica-
runt, Domino ad-
iuvante et orationem sequentibus signis confirmante.

IACOBI APOSTOLI EPISTOLA

ARGUMENTUM ATHANASII IN EPISTOLAM IACOBI

Ab auctoribus suis et ipsa nomina sortita sunt epistolae catholicae. Hanc enim Iacobus ad dispersas duodecim tribus in Christum credentes scripsit. Scripsit autem eam more et genere docendi, docens eas de tantationum discrimine, quatenus a Deo, quae vero ex proprio cuiusque mortalium corde sint; et quod non verbis tantum, sed et ipso opere ostendenda sit fides, quodque non auditores legis, sed factores iustificentur.

Praecipit etiam de divitibus, ne illi pauperibus in ecclesiis praeferantur, sed magis increpentur, tamquam superbi. Tandem ubi afflictos consolatus, et ad tolerantiam usque ad iudicis adventum servandum adhortatus est, deque patientia, ex iis quae Iob acciderunt, admonuit. Praecipit, uti seniores vocentur ad aegrotos, studeaturque, quomodo errantes ad veritatem convertantur, eo quod merces huius apud Dominum sit remissio peccatorum; atque ita terminat epistolam.

CAPUT 1

Disserit de patientia, de fide, de animi modestia ad divites. Deinde ostendit, tentationes ad malum non ex Deo esse, cum omnis boni auctor sit. Qualiter recipiendus sit sermo vitae.

¹ Iacobus, Dei et Domini Iesu Christi servus, duodecim tribubus ultro citroque dispersis salutem.

² Summopere gaudendum existimare, fratres mei, cum in varias incidistis periclitationes, ³ intellegentes fidei vestrae exploratione patientiam gigni; ⁴ patientia autem perfectam actionem habeat, uti perfecti integrique nulla re careatis.

⁵ Quodsi quis vestrum sapientia caret, postulet a Deo, qui omnibus plane donat nec exprobrat, et ei donabitur. ⁶ Postulet autem cum fiducia, nihil dubitans: qui enim dubitat, similis est fluctui maris, ventis acto et excito. ⁷ Neque vero se putet is homo quidquam a Domino impetraturum, ⁸ homo duplicis animi, in omnibus suis actionibus inconstans.

⁹ Glorietur autem frater humilis in sublimitate sua, ¹⁰ et dives in humilitate sua: nam ut herbae flos, sic peribit. ¹¹ Ut enim exortus cum ardore sol herbam arefacit, eiusque et flos decedit et decora species interit; ita dives

cum suis copiis marcescet. ¹²Felix homo, qui tentationem sustinet: approbatus enim vitae coronam accipiet, quam promisit Dominus suis amatoribus.

¹³Nemo dum tentatur, dicat a Deo tentari se: Deus enim nec malis umquam tentatur nec tentat ipse quemquam. ¹⁴Sed a sua quisque cupiditate allectus ac inescatus tentatur; ¹⁵deinde cupiditas conceptum parit peccatum, peccatum porro perpetratum gignit mortem.

¹⁶Nolite errare, mei fratres carissimi. ¹⁷Omne bonum donum omneque perfectum munus superne est, descendens a Patre luminum, apud quem nulla est mutatio aut ulla conversionis umbra. ¹⁸Is consulto nos genuit veritatis oratione, ut essemus quaedam quasi primitiae suorum operum.

¹⁹Proinde, mei fratres carissimi, esto omnis homo ad audiendum celer, ad loquendum tardus, ad iram tardus: ²⁰nam hominis ira divinae iustitiae non pariet. ²¹Quamobrem, fratres, omnibus vitiorum sordibus excrementisque depositis, comiter accipite sativum sermonem, qui vestras animas servare potest. ²²Este autem ii, qui sermoni pareatis, non eum dumtaxat audiatis: alioquin vos ipsos decipitis. ²³Nam si quis sermonem audit nec exsequitur, is perinde est, acsi quis corporis sui faciem contempletur in speculo; ²⁴deinde

seipsum speculatus abeat ac protinus, qualis sit, obliviscatur. ²⁵ Qui vero in perfectam libertatis legem penitus introspexerit et in ea manserit, is qui non sit obliviosus auditor sed operis effector, suo facto beatus erit.

²⁶ Si quis sibi videtur esse religiosus apud vos, neque tamen linguam suam frenat sed animum suum fallit, huius vana est religio. ²⁷ Religio pura et impolluta apud Deum et Patrem haec est: curam gerere pupillorum et viduarum in eorum calamitate, et intaminatum se custodire a mundo.

CAPUT 2

Personarum acceptiones discrepare dicit a Christi fide, quam non satis est verbis profiteri, nisi et operibus misericordiae et caritatis praestemus eandem. Abrahae exemplo.

¹ Fratres mei, nolite ita fidem habere in glorioso Domino nostro Iesu Christo collocatam, uti personarum habeatis rationem. ² Nam si quis aureos gestans annulos in veste splendida, in vestrum conventum ingreditur, eodemque intret etiam pauper in obsoleta veste, ³ et vos in eum, qui vestem gestat splendidam, intueamini eique dicatis: « Tu sede hic pulcre », pauperi autem dicatis: « Tu istic sta aut hic sub meo subsellio »

sede », ⁴ nonne discrimen apud vos fecistis et male cogitantes iudices fuistis?

⁵ Audite, mei fratres carissimi: nonne Deus elegit huius mundi pauperes, fide divites, heredesque regni, quod suis promisit amatoribus? ⁶ Et vos pauperem despicatui habetis. Nonne divites vobis imperant et iidem vos in ius trahunt? ⁷ Nonne iidem pulcro nomini maledicunt, a quo vos nuncupamini? ⁸ Siquidem legi paretis regiae, quae sic litteris est prodita: « *Alterum uti teipsum diligito* », recte facitis; ⁹ sin personis indulgetis, peccatum committitis, et a lege, uti qui contra eam faciatis, arguimini. ¹⁰ Qui enim, quamvis alioquin totam legem observet, tamen in uno delinquit, is omnibus tenetur. ¹¹ Nam qui dixit: « *Ne adulterato* », idem dixit: « *Ne occidito* »; quodsi non adulteras, sed occidis, contra legem committis. ¹² Sic loquimini et sic agite, uti libertatis lege iudicandi: ¹³ nam iudicium erit inclemens in eum, qui pietatem non exercuerit, at pietas iudicio insultat.

¹⁴ Quae est utilitas, mei fratres, si quis se fidem habere dicat, et opera non habeat? Num potest eum servare fides? ¹⁵ Si frater aut soror nudi sint cottidianoque alimento destituti, ¹⁶ et eos vestrum aliquis bona cum pace abire calefierique et satiari iubeat, nec

iis detis, quae corpus requirit, quid prodest? ¹⁷ Ita fides eiusmodi per se est, uti, si opera non habeat, mortua sit. ¹⁸ Itaque dicet aliquis: « Tu fidem habes, ego opera habeo »: ostende mihi tuam fidem sine tuis operibus, ego tibi ex meis operibus fidem meam ostendam. ¹⁹ Tu Deum unum esse credis? Recte facis; et daemones credunt atque horrent! ²⁰ Vis autem intellegere, o homo vane, fidem sine operibus mortuam esse? ²¹ Abrahamus, parens ille noster, nonne operibus factus est iustus, Isaaco filio suo in ara libando? ²² Vides, uti fides eius opera adiuuaret utique operibus fides perfecta sit. ²³ Atque ita comprobatum est scriptum illud, quod sic se habet: « *Credidit Abrahamus Deo idque ei iustitiae ductum est* », et Dei amicus est appellatus. ²⁴ Videtis ergo, operibus iustum reddi hominem, non solum fide. ²⁵ Itidem Rachaba meretrix, nonne operibus iustificata est, admissis nuntiis et alia via emissis? ²⁶ Ut enim corpus absque spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est.

CAPUT 3

Uti doceat linguam homini Christiano esse coercendam fidei et caritatis sanctae repagulis, commoda et incommoda, quae ab ea proveniunt, ostendit, et quid humana sapientia a caelesti distet.

¹ Nolite multi esse magistri, fratres mei, scientes nos esse graviores poenas daturos: ² multa enim delinquimus omnes. Si quis in verbis non delinquit, is perfectus homo est, qui possit etiam totum frenare corpus. ³ Frenos quidem equorum oribus adhibemus, uti nobis parcant, eorumque totum corpus agimus. ⁴ Itemque tantae naves, tam vehementibus impulsae ventis, tantulo gubernaculo, quocumque vult gubernatoris impetus, aguntur; ⁵ sic et lingua, quae parvum membrum est, magnas vires habet. En quantulus ignis quantam materiam incendit! ⁶ Et lingua ignis est, scelerum mundus. Sic se habet in nostris membris lingua, totum corpus contaminans et aevi cursum inflammans et ipsa a gehenna inflammanda. ⁷ Omnis enim et ferarum natura et volucrum serpentumque et aquatiliū humano ingenio domatur domitaque est; ⁸ at linguam nemo potest hominum domare, effrenatum malum, mortifero refertam veneno. ⁹ Ea Deum et Patrem collaudamus, eadem homines exsecramur ad Dei similitudinem factos, ¹⁰ prodeunte ex eodem ore laudatione et execratione. Non decet, mei fratres, haec ita fieri. ¹¹ Num fons ex eodem foramine dulci aqua manat et amara? ¹² Potestne, mei fratres, aut ficus oleas aut vites ficus edere? Sic nullus fons et falsam et dulcem aquam emittere.

¹³ Qui in vobis sapiens est et intellegens, ostendat bonis moribus sua opera cum sapientiae mansuetudine.

¹⁴ Quodsi amaram invidiam et simultatem habetis in animo, nolite contra verum iactare vos atque mentiri. ¹⁵ Non ea est ista sapientia, quae superne proficiscatur, sed terrestris, humana, daemoniaca: ¹⁶ ubi enim invidia est et similtas, ibi est inconstantia omnisque vitiosa res. ¹⁷ At superne oriens sapientia, primum casta est, deinde pacifica, aequa, obsequiosa, pietate bonisque referta fructibus, severa, et minime simulatrix; ¹⁸ fructus vero iustitiae in pace seritur colentibus pacem.

CAPUT 4

Enumerat incommoda, quae ex carnis operibus proveniunt. Animi submissionem subiungit et repurgationem a superbia, detractioe, et ab oblivione propriae infirmitatis.

¹ Unde apud vos bella et pugnae? Nonne hinc, ex vestris libidinibus, quae militant in vestris membris? ² Concupiscitis nec obtinetis; invidetis et aemulamini nec assequi potestis; pugnatís et belligeratis. Non obtinetis, quoniam non postulatis; ³ postulatis et non adipiscimini, quia male postulatis, ut in vestras impendatis libidines. ⁴ O degeneres et viri et feminae! Nescitis mundi amicitias Dei esse inimicitias?

Qui vult amicus esse mundi, inimicus efficitur Dei.

⁵ An putatis illud inaniter esse litteris proditum, scilicet: «Ad invidiam propensus est is, qui in vobis habitat, Spiritus»? ⁶ At maius confert beneficium; itaque «*Deus* — inquit ille — *et superbis adversatur et modestorum fautor est*».

⁷ Quamobrem parete Deo, resistite Diabolo, et is vos fugiet. ⁸ Accedite Deum, et accedet vos. Purgate manus, o improbi, et animos lustrate! ⁹ Qui estis animo duplici, afflicte vos, et lugete ac plorate; risus vester in luctum convertatur, et gaudium in maerorem. ¹⁰ Submittite vos Domino, et vos evehet.

¹¹ Fratres, nolite alius alii detrahere; qui fratri detrahit fratremque suum damnat, legi detrahit legemque damnat. Quodsi legem damnas, non legis exsecutor es, sed condemnator. ¹² Unus est legislator atque iudex, qui et servare potest et perdere. Tu vero quis es, qui alterum damnas?

¹³ Age iam, qui dicitis: «Hodie aut cras proficiscemur in illam urbem, et illic unum annum agemus et mercabimur et lucrabimur», ¹⁴ cum nesciatis, quid sit cras futurum. Qualis enim est vita vestra! Vapor est, qui paulisper exstat, deinde evanescit; ¹⁵ cum dicere debeatis: «Si volet Dominus et si vivemus, hoc aut illud faciemus». ¹⁶ Nunc in vestris insolentiis vos iactatis;

omnis eiusmodi iactantia prava est. ¹⁷ Ergo qui recte facere novit neque facit, is in vitio est!

CAPUT 5

Divini iudicii severitatem divitibus denuntiat, enumerata eorum superbia, uti pauperes, audientes divitum infelicem exitum, aequo animo afflictiones, uti Iob, etiam cum infirmantur, ferant.

¹ Iam vero, o divites, plorate eiulantes ob vestras misérias vobis eventuras. ² Divitiae vestrae putruerunt, vestimenta vestra a tineis erosa sunt, ³ aurum et argentum aeruginosum, eorumque aerugo contra vos testimonium dicet, vestrasque carnes ignis in morem consumet: L. poenam G. vobis conguessistis in ultimum tempus. ⁴ Merces ipsa mercenariorum, qui vestros messuerunt agros, a vobis retenta quiritur, messorumque querelae in Domini armipotentis aures penetrarunt. ⁵ Luxuriastis ac lascivistis in terris, genio indulgistis, tamquam ad lanienae diem. ⁶ Condemnastis, occidistis insontes, vobis non resistentes.

⁷ Quamobrem durate, fratres, usque ad Domini adventum. Ipse agricola exspectat eximium terrae fructum, et quidem in eo durat, dum *primorem serotinamque pluviam* accipiat. ⁸ Durate vos quoque, roborate vestros animos: nam Domini adventus instat. ⁹ Nolite alius

adversus alium gemere, fratres, ne damnemini: en iudex pro foribus adest. ¹⁰ Exemplum capite, fratres mei, tolerantiae ac patientiae de vatibus, qui Domini nomine locuti sunt. ¹¹ Equidem beatos iudicamus eos, qui patiuntur; Iobi patientiam audivistis, et quem ei finem Dominus — quippe *misericors et clemens* — dederit, vidistis.

¹² In primis autem, mei fratres, ne iuratote neque caelum neque terram nec aliud ullum iusiurandum, sed esto eiusmodi sermo vester, ut « Etiam » sit etiam, et « Non » non, ne in simulationem cadatis.

¹³ Affligitur vestrum aliquis? Supplicet. Laetus est quis? Psallat. ¹⁴ Aegrotat vestrum aliquis? Advocet ecclesiae seniores, qui eum in Domini nomine ungant oleo pro eoque supplicent; ¹⁵ et fidei supplicatio laborantem servabit eumque allenabit Dominus et, si peccata commiserit, ignoscentur ei. ¹⁶ Confitemini invicem delicta et supplicate alius pro alio, uti sanemini. Multum valet efficitque viri boni precatio. ¹⁷ Elias homo erat iisdem, quibus nos, obnoxius. Et tamen, cum precibus petiisset, ne plueret, non pluit in terram per annos tres et sex menses; ¹⁸ eodem rursum peccato, et caelum dedit imbrem et terra suum fructum germinavit. ¹⁹ Fratres, si quis vestrum a vero aberraverit et eum quispiam revocaverit, ²⁰ intellegat eum, qui sontem ab erroris sui

via revocaverit, animam ex morte vindicasse multitudinemque texisse peccatorum.

IOHANNIS APOSTOLI

EPISTOLA PRIMA

ARGUMENTUM ATHANASII IN PRIMAM IOHANNIS EPISTOLAM

Hoc nomine vocatur et ista epistola, propterea quod a Iohanne Evangelista scripta est, ut commonefaceret eos, qui iam Dominum crediderant. Et primum quidem perinde, atque in evangelio, ita et in hac epistola, de verbi divinitate disserit, ostendens illud in Deo semper esse ac docens Patrem esse lucem, ut verbum ita cognoscamus ex Patre esse, tamquam fulgorem e luce. Disserens autem de divinitate verbi exponit fidei nostrae mysterium non esse rem noviciam, sed esse sempiternum ab initio: nunc vero manifestatum in Domino, quia vita est sempiterna et verus Deus. Causam etiam, ob quam verbum ad nos venerit et apparuerit, ponit hanc: videlicet, ut opera Diaboli dissolveret ac nos a morte liberaret efficeretque, uti Patrem agnosceremus et Filium, Dominum nostrum Iesum Christum.

Scribit igitur ad quamvis aetatem: ad pueros, ad adolescentes, ad senes, quod Deus innotuerit; Diabolica vero operatio deinceps, deleta morte, devicta sit. Quod relicum est per totam epistolam,

dilectionem docet volens, ut nos invicem alius alium diligamus, propterea quod et Christus dilexit nos. Disserit itaque de differentia spirituum discernitque quisnam spiritus ex Deo, quis vero seductionis sit, et quando cognoscamur filii Dei, quando vero Diaboli. Item cuius peccati gratia orandum sit pro his qui deliquerunt, et pro quo non sit et quod vocatione indignus sit, nec Christi esse dici possit, qui proximum non diligit.

Unitatem etiam Filii cum Patre ostendit, et quod qui Filium negat, nec Patrem habeat; decernit quoque in hac epistola, quod sit proprium antichristi: nempe hoc, si dicat Iesum non esse Christum, ita ut quasi ille non sit, se ipsum mentiendo dicat esse Christum.

Hortatur autem per totam epistolam Christo credentes, ne animo sint abiecto, si odio habeantur in hoc mundo, sed magis gaudeant: ob id quod odium mundi huius declaret credentes migrasse ex hoc mundo et posthac conversari in caelis; et in calce epistolae iterum admonet Filium Dei esse vitam aeternam ac verum Deum, et ut illi serviamus, nosque ipsos a simulacris custodiamus.

CAPUT 1

Sermonem illum aeternum, in quo est vita et lux, annuntiare se testatur et propitium fidelibus Deum fore, si gementes sub vitiorum onere confugere discant ad ipsius misericordiam.

¹ Quod fuit a principio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod et spectavimus et nostris ipsi manibus tetigimus, — ² de sermone vitae loquor, quae vita patefacta est — id, inquam, et vidimus et testamur et vobis vitam nuntiamus aeternam, quae apud Patrem erat, et nobis patefacta est. ³ Quod et vidimus et audivimus, id vobis annuntiamus, ut et vos nobiscum communitatem habeatis. Est autem nobis communitas cum Patre cumque eius Filio Iesu Christo. ⁴ Atque haec vobis scribimus, uti plena afficiamini laetitia. ⁵ Est autem hoc nuntium, quod et ab illo audivimus et vobis nuntiamus: Deum esse lumen, nec ullas in eo tenebras esse.

⁶ Si nobis cum Deo communionem esse dicimus, et tamen in tenebris degimus, mentimur nec verum facimus.

⁷ Si in luce versamur, ut ipse in luce est, nobis est inter nos communitas: nosque Iesu Christi sanguis, eius Filii, expurgat ab omni peccato.

⁸ Si nos peccati expertes esse dicimus, fallimus nos ipsos nec est in nobis veritas. ⁹ Si confitemur peccata nostra, ille ita fidelis et iustus est, uti nobis peccatorum veniam det nosque ab omni culpa expiet. ¹⁰ Si nos peccasse negamus, mendacem facimus eum, nec est in nobis eius sermo.

CAPUT 2

Proposito Christo mediatore et avvocato, docet in vitae sanctimonia sitam esse Dei cognitionem, quam cuiusvis aetatis et conditionis hominibus communem facit, modo uni Christo adhaereant. Tandem ubi ad contemptum mundi hortatus est, suadet antichristos fugiendos esse, inhaerendum autem agnitae veritati.

¹Filioli mei, haec vobis scribo, uti non peccetis; quodsi quis peccaverit, patronum habemus ad Patrem, Iesum Christum iustum. ²Qui idem piaculum est peccatorum nostrorum: nec solum nostrorum, sed etiam totius mundi.

³Ac in eo nobis eum esse notum intellegimus, si eius praeceptis paremus. ⁴Qui eum sibi notum esse dicit, et tamen eius praeceptis non paret, mendax est, nec est in eo veritas; ⁵qui vero eius dictis paret, is vere Dei amore perfecto praeditus est. Hac re nos in eo esse cognoscimus. ⁶Quod qui se in eo manere dicit, debet, ut ille se gessit, ita ipse se gerere.

⁷Carissimi, non novam praeceptionem scribo vobis sed veterem praeceptionem, quam a principio habuistis: praeceptio vetus est sermo, quem audivistis principio.

⁸Rursus novam praeceptionem vobis scribo, quae res et in se et in vobis vera est: videlicet tenebras praeterire

iamque verum lumen apparere. ⁹ Qui se in lumine esse dicit, et tamen fratrem suum odit, is adhuc in tenebris est. ¹⁰ Qui fratrem suum amat, is in luce manet, et is est, qui non impingat; ¹¹ qui vero fratrem suum odit, is in tenebris est et in tenebris graditur neque scit quo eat, quippe cum eius oculos occaecaverint tenebrae.

¹² Scribo vobis, filioli, quod vobis ignoscuntur peccata per eius nomen. ¹³ Scribo vobis, patres, quod eum, qui a principio est, novistis. Scribo vobis, iuvenes, quod Malum vicistis. ¹⁴ Scribo vobis, gnati, quia Patrem nostis. Scripsi vobis, patres, quia eum, qui a principio est, nostis. Scripsi vobis, adolescentes, quoniam fortes estis, in vobisque manet Dei sermo, et Malum vicistis.

¹⁵ Ne amate mundum neque mundana. Si quis mundum amat, is non est Patris caritate praeditus: ¹⁶ nam quidquid in mundo est, videlicet carnis et oculorum cupiditas et vitae adrogantia, non a Patre, sed a mundo est. ¹⁷ Et mundus abit et eius cupiditates; sed qui Dei voluntati paret, is manet in sempiternum.

¹⁸ Gnati, ultimum tempus est; et quemadmodum venturum audivistis antichristum, nunc quoque multi sunt antichristi: unde ultimum tempus esse intellegimus. ¹⁹ A nobis profecti sunt, sed non erant ex nobis: si enim ex nobis fuissent, nobiscum mansissent; sed declarandum fuit, non omnes ex nobis esse. ²⁰ Et vos a

Sancto uncti novistis omnia. ²¹ Non ideo vobis scripsi, quod verum nesciatis, sed quod verum scitis et quod nihil falsum ex vero est. ²² Qui est mendax, nisi qui negat, Iesum esse Christum? Is antichristus est, qui et Patrem negat et Filium. ²³ Quisquis Filium negat, ne Patrem quidem habet.

²⁴ Quod ergo vos ab initio audivistis, id in vobis maneat; si in vobis manserit, quod initio audivistis, et vos in Filio ac Patre manebitis. ²⁵ Ac quod nobis promisit, id vita aeterna est.

²⁶ Haec vobis de vestris deceptoribus scripsi. ²⁷ Et tamen ii estis, in quibus unctio, quam ab eo accepistis, maneat; neque vobis opus est, uti quisquam vos doceat, quippe cum eadem unctio vos de cunctis doceat, veraque sit et falsitatis expers; ac quemadmodum ille vos docuit, sic maneatis in eo.

²⁸ Et nunc, filioli, manete in eo, uti, cum existet, confidentiam habeamus nec eum in eius adventu erubescamus. ²⁹ Si scitis eum esse iustum, cognoscite, quicumque iusta faciat, ex eo esse natum.

CAPUT 3

Inaestimabilem divinae adoptionis honorem commendans, testandam esse bonis operibus vitae novitatem docet, cuius certum

symbolum est caritas. Deinde fiduciam et Dei invocationem subnectit.

¹ Videte quanto nos prosecutus sit amore Pater, uti Dei filii vocemur, [et sumus!] Ideo nos mundus non cognoscit, quod eum non cognoscit. ² Carissimi, nos nunc Dei filii sumus, tametsi nondum patet, quid simus futuri; scimus autem, cum id patefactum fuerit, nos eius fore similes: utpote quem cernemus, ut est.

³ Ac quisquis hanc in eo spem habet, is seipsum expurgat, quemadmodum ille purus est. ⁴ Quisquis peccatum committit, is crimen committit, et peccatum crimen est. ⁵ Et scitis, illum ideo advenisse, uti peccata nostra auferret, nec ullum in eo esse peccatum. ⁶ Quisquis in eo manet, non peccat; quisquis peccat, eum non didicit neque novit.

⁷ Filioli, nemo vos decipiat. Qui iusta facit, iustus est, quemadmodum ille iustus est. ⁸ Qui peccatum committit, ex Diabolo est: siquidem a principio Diabolus peccat. Ideo patefactus est Dei Filius, uti Diaboli opera aboleret. ⁹ Quisquis ex Deo natus est, peccatum non committit, quod Dei semen in eo manet; ideoque peccare nequit, quod ex Deo natus est.

¹⁰ In eo manifesti sunt Dei filii et Diaboli filii, quod quisquis iusta non facit, is Dei non est; itemque qui fratrem suum non amat.

¹¹ Nam haec est, quam principio audivistis, denuntiatio, ut amemus inter nos: ¹² non uti Cainus, qui, cum a Malo esset, fratrem suum interemit. Cuius autem gratia eum interemit? Quoniam eius opera erant mala, cum fratris essent iusta.

¹³ Nolite mirari, fratres mei, si vos odit mundus. ¹⁴ Nos scimus nos a morte ad vitam migrasse, quoniam fratres amamus; qui fratrem non amat, manet in morte: ¹⁵ Quisquis fratrem suum odit, homicida est; scitis autem, neminem esse homicidam, qui aeternam vitam habeat in se manentem.

¹⁶ Inde amorem cognoscimus, quod et ille pro nobis animam suam posuit; et nos debemus pro fratribus animas ponere. ¹⁷ Iam qui, cum huius vitae facultates habeat, et fratrem suum egere videat, tamen non eius vicem miseratur, qui fieri potest, uti sit Dei caritate praeditus? ¹⁸ Filioli mei, non verbis aut lingua, sed re ac veritate amemus. ¹⁹ Ita fiet, uti nos a veritate esse intellegamus, et id in eius conspectu animis persuasum habeamus; ²⁰ quodsi nos damnat animus noster, maior est Deus quam noster animus et cuncta novit. ²¹ Carissimi, si noster animus nos non damnat, confidentiam habemus ad Deum; ²² ac quidquid postulamus, id ab eo impetramus, quoniam eius praeceptis obtemperamus eique morem gerimus.

²³ Atque haec est eius praeceptio, ut eius Filii Iesu Christi nomini credamus et inter nos amemus, quemadmodum praeceptum dedit. ²⁴ Ac qui eius praeceptis oboedit, et ipse in illo, et ille in ipso manet; atque hinc eum in nobis manere cognoscimus, videlicet ex Spiritu, quo nos donavit.

CAPUT 4

Ubi quaedam inseruit de probandis spiritibus, quia alii ex mundo alii ex Deo loquuntur; ad caritatem redit et Dei exemplo ad fraternum amorem hortatur.

¹ Carissimi, ne cuivis spiritui credite, sed spiritus explore an ex Deo sint: nam multi falsi vates in mundum prodierunt. ² Hinc cognoscite Dei spiritum: quisquis spiritus Iesum Christum in carne venisse confitetur, is a Deo est. ³ Quisquis autem spiritus Iesum Christum in carne venisse non confitetur, is a Deo non est; atque hoc illud est de Antichristo, quod audivistis venturum esse, qui iam nunc in mundo est. ⁴ Vos a Deo estis, filioli, et eos vicistis, quoniam maior est qui in vobis quam qui in mundo est. ⁵ Illi a mundo sunt: itaque a mundo loquuntur eosque mundus audit. ⁶ Nos a Deo sumus: Deum qui novit, nos audit; qui a Deo non est,

non audit nos. Inde quis veritatis, quis sit erroris spiritus, dignoscimus.

⁷Carissimi, amemus nos inter nos: nam caritas a Deo est; ac quisquis amat, ex Deo natus est Deumque novit.

⁸Qui non amat, non novit Deum: nam Deus amor est.

⁹In eo patuit Dei erga nos amor, quod Filium suum unicum misit Deus in mundum, uti per eum vivamus. ¹⁰In eo amor est, quod Deus, non quod nos eum amaverimus, sed quod ipse nos amaverit, misit Filium suum, pro peccatis nostris piaculum.

¹¹Carissimi, si sic nos amavit Deus, nos vicissim debemus amare nos mutuo. ¹²Deum nemo umquam vidit; si alius alium amamus, manet in nobis Deus sumusque eius perfecta caritate praediti. ¹³Hinc et nos in eo et in nobis eum manere intellegimus, quod nobis suum Spiritum impertivit; ¹⁴et nos vidimus et testamur a Patre legatum esse Filium, servatorem mundi. ¹⁵Quisquis Iesum Dei esse Filium confessus fuerit, et in eo Deus, et is in Deo manet. ¹⁶Et nos amorem, quo nos Deus prosequitur, novimus ac credimus. Deus amor est; et qui in amore manet, in Deo manet, et Deus in eo.

¹⁷In eo perfecta amore praediti sumus, si de iudicii die confidimus: quod qualis ille est, tales nos simus in hoc mundo. ¹⁸In caritate metus non est, quin perfecta caritas foras quatit metum: quoniam metus cruciatum habet, quique metuit, perfecta caritate non est.

¹⁹ Nos eum amamus, quoniam prior ipse nos amavit.
²⁰ Si quis a se Deum amari dicit, et tamen fratrem suum odit, mendax est: qui enim fratrem suum, quem vidit, non amat, Deum, quem non vidit, quo pacto potest amare? ²¹ Atque hoc ab eo praeceptum habemus, uti Deum qui amat, suum quoque fratrem amet.

CAPUT 5

Ostendit fraternum amorem et fidem esse res coniunctas: nullam autem haberi posse fidem Deo, nisi credendo in Christum. Hinc certa est invocatio, uti pro fratribus etiam valeant preces nostrae.

¹ Quisquis Iesum credit esse Christum, ex Deo natus est; et quisquis genitorem amat, etiam ex eo natum amat. ² Hinc intellegimus amari a nobis Dei filios, si Deum amamus eiusque praeceptis obtemperamus. ³ Is enim Dei amor est, si eius praeceptis obtemperamus: quae sane eius praecepta gravia non sunt. ⁴ Nam quidquid ex Deo natum est, vincit mundum, et haec victoria est, quae vicit mundum: fides nostra.

⁵ Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit Iesum esse Dei filium? ⁶ Hic est, qui venit per aquam et sanguinem, Iesus Christus; non in aqua solum, sed in aqua et sanguine. Et Spiritus est, qui testatur, siquidem Spiritus est veritas. ⁷ Quoniam tres sunt, qui testantur

in caelo: Pater, sermo, et Spiritus Sanctus; et hi tres unum sunt. ⁸Item tres sunt, qui testantur in terra: Spiritus et aqua et sanguis; qui tres unum sunt. ⁹Si hominum testimonium admittimus, Dei testimonium maius est.

Atque hoc est, quod Deus de Filio suo testimonium dixit: ¹⁰qui Dei Filio fidem habet, is in se Dei testimonium habet; qui Deo non credit, mendacem facit eum, quod testimonio fidem non habeat, quod dixit Deus de Filio suo. ¹¹Est autem hoc testimonium, quod aeterna vita donavit nos Deus, quae vita in eius Filio est: ¹²qui Dei Filium habet, vitam habet; qui Dei Filium non habet, vitam non habet.

¹³Haec vobis, nomini Filii Dei fidem habentibus, ideo scripsi, uti vos aeternam habere vitam sciatis utique nomini Filii Dei fidem adiungatis.

¹⁴Atque ea est, quam ad eum habemus, confidentia, quod si quid ex eius voluntate postulamus, audit nos.

¹⁵Quodsi nos ab eo audiri scimus, quidquid poscamus, scimus, ea obtinuisse nos, quae ab eo poposcimus.

¹⁶Si quis fratrem suum peccatum non letale committere viderit, si is Deum poscat, Deus illi vitam dabit, videlicet peccantibus non letaliter. Est letale peccatum pro quo orandum esse non dico. ¹⁷Omnis iniustitia est peccatum; est et peccatum non letale.

¹⁸ Scimus, quisquis ex Deo natus est, eum non peccare: nam ex Deo natus seipsum servat, nec eum Malus attingit. ¹⁹ Scimus nos a Deo esse, totumque mundum in Malo iacere. ²⁰ Scimus item Dei Filium venisse et nos eo ingenio donasse, uti verum cognoscamus Deum; sumusque in vero, in eius Filio Iesu Christo. Is verus est Deus aeternaque vita. ²¹ Filioli, cavete deastros! Amen.

IOHANNIS APOSTOLI EPISTOLA SECUNDA

ARGUMENTUM ATHANASII IN SECUNDAM IOHANNIS EPISTOLAM

Hanc senior factus dominae scribit et liberis eius. Est autem argumentum epistolae tale: cum videret liberos huius recte in fide conversari, multos autem seductores circuire, qui dicerent adventum Christi in carne non esse factum, epistolam hanc scribit; et principio quidem laudat, quod liberi eius bene conversarentur, deinde docet fidei nostrae mysterium non esse recens. Hortatur iterum ad dilectionem et ut maneant in doctrina, quae ipsis erat tradita. Deinceps docet eos antichristum esse qui Christum in carne non venisse dicat. Denuntiat autem illis, ne eos, qui huiusmodi sunt, in domum suam quisquam recipiat, neque salutem illis dicat; atque ita terminat epistolam.

CAPUT 1

Inscribitur haec epistola eximiae ac praestanti dignitate feminae, quae filios in Dei timore recte educatos habebat. Hanc orat, ut

in caritate Christiana perseveret, ne in antichristos incidat, quin potius eos omnino vitet.

¹Senior electae dominae, eiusque liberis, quos ego vere amo; nec ego solus, sed etiam omnes, qui veritatem noverunt, ²propter veritatem, quae et in nobis manet, et nobis aderit in sempiternum. ³Assit vobis favor, misericordia, pax a Deo Patre, et a Domino Iesu Christo, Patris Filio, cum veritate ac caritate.

⁴Laetatus sum magnopere, quod liberos tuos ex veritate vivere comperi, sicuti praeceptum accepimus a Patre. ⁵Et nunc rogo te, domina, non quo tibi novum scribam praeceptum, sed quod habuimus ab initio, ut amemus nos mutuo. ⁶Est autem in eo situs amor, ut ex eius praeceptione nos geramus; haec est praeceptio, quemadmodum audivistis ab initio, ut ex ea vivatis:

⁷Quoniam multi impostores in mundum introiverunt, qui Iesum Christum in carne venisse non confitentur; hic ille impostor et antichristus est. ⁸Date operam, ne perdamus, quod elaboravimus, sed mercedem plenam accipiamus. ⁹Quisquis delinquit neque manet in doctrina Christi, Deum non habet; qui manet in doctrina Christi, is et Patrem habet et Filium.

¹⁰Si quis venit ad vos, qui hanc doctrinam non ferat, eum domum ne accipite neque salvere iubete. ¹¹Qui enim salvere iubet, participat eius prave facta.

¹²Cum multa vobis haberem scribenda, nolui charta et atramento: spero enim, me venturum ad vos, et coram collocuturum, uti plenam percipiatis laetitiam.

¹³Salutant te liberi tuae sororis electae. Amen.

IOHANNIS APOSTOLI EPISTOLA TERTIA

ARGUMENTUM ATHANASII IN TERTIAM IOHANNIS EPISTOLAM

Ista quoque Iohannis est, ut et inscriptio habet, missa est autem ad Gaium. Et primum quidem laudat eum propter testimonium hospitalitatis, quod habebat ab omnibus, hortaturque eum, ut in proposito persistat, ac fratres recipiat ac deducat. Accusat autem Diotrephe, quod is non solum nihil praebebat pauperibus, sed etiam aliis prohibebat ac multa nugabatur. Tales alienos esse dicit a veritate neque cognoscere Deum; Demetrium vero laudat, optimum illi testimonium impendens.

CAPUT 1

Hospitalitatem Gaii laudat et, Diotrephus petulantiam accusans, Gaium monet, uti benefaciendo perseveret. Postremo Demetrium commendat.

¹ Senior Gaio carissimo, quem ego vere amo.

²Carissime, cupio te ante omnia feliciter agere ac valere, quemadmodum animo feliciter agis. ³Laetatus sum enim vehementer, cum venissent fratres et tuam veritatem testati essent, ut ex veritate vivas. ⁴Maiorem laetitiam nullam habeo, quam ut audiam, meos gnatos ex veritate vivere.

⁵Carissime, feliciter agis, quidquid erga fratres et hospites facis, ⁶qui tuam caritatem in ecclesiae conspectu testati sunt. Quos, recte facies, si, uti Deo dignum est, deduxeris. ⁷Nam pro eius nomine profecti sunt: nihilque ab extraneis acceperunt. ⁸Nos vero tales accipere debemus, uti veritatis simus adiutores.

⁹Scripsi ecclesiae; sed qui vult eorum esse primarius, Diotrephes, non admittit nos. ¹⁰Itaque, si venero, commemorabo, qualia patret facinora, qui in nos verbis improbis garriat; nec his contentus, nec ipse fratres admittat, et volentes prohibeat exque ecclesia eiciat.

¹¹Carissime, ne imitare malum, sed bonum. Qui bene facit, a Deo est; qui vero male facit, Deum non novit.

¹²Demetrius et omnium et ipsius veritatis testimonio commendatus est; et nos idem testamur, et vos, verum esse testimonium nostrum, scitis.

¹³Multa haberem scribenda tibi, sed nolo tibi charta et atramento scribere; ¹⁴brevi te, uti spero, videbo, et praesentes colloquemur.

¹⁵Vale. Salutant te amici. Saluta amicos nominatim.

IUDAE APOSTOLI

EPISTOLA

CAPUT 1

Admonet pios, uti sibi caveant ab eo hominum genere, qui ex Christi gratia lasciviendi praetextum captant, quos non impune laturos eius gratiae contemptum, tribus exemplis demonstrat, et vaticinium Henochi profert. Modum denique piis ostendit, quo omnes eorum machinas disicere queant.

¹Iudas, Iesu Christi servus, Iacobi frater, sanctificatis in Deo Patre, et in Iesu Christo reservatis, vocatis: ²miseri-
cordiam et pacem et caritatem plurimam dicit.

³Carissimi, cum vobis de communi salute scribere summo studio contenderem, necesse habui vos scribendo cohortari, uti fide, quae semel sanctis est tradita, certetis. ⁴Irrepserunt enim homines quidam, olim ad hoc ipsum supplicium designati, Dei nostri beneficium transferentes in libidinem, et Deum, qui solus herus est, Dominumque nostrum Iesum Christum negantes.

⁵ Illud autem vobis, quod semel didicistis, commemorare volo, quod Dominus, cum populum ex Aegypto servasset, rursum eos, qui non confiderant, perdidit; ⁶ angelosque, qui suam originem non retinuissent, sed suum domicilium reliquissent, ad magni diei iudicium aeternis vinculis sub tenebris servandos curavit. ⁷ Uti Sodoma et Gomorrha finitimaeque urbes, quoniam consimili modo meretricatae, impudici corporis libidini-
bus obsecutae sunt, iacent ad exemplum, poenas igne luentes sempiterno.

⁸ Similiter hi quoque somniantes, corpora habent polluta, et dominatum repudiant, dignitatibusque maledicunt. ⁹ Atqui Michael ille princeps angelus, cum disceptans cum Diabolo de Moysis corpore disputaret, non ausus est sententiam ferre maledicam, sed dixit: « *Increpet te Dominus!* ». ¹⁰ Isti vero et quae ignorant, de illis maledicunt; et quae naturaliter, brutorum animalium more, intellegunt, in iis corrupti sunt. ¹¹ Vae iis, quoniam Cainiana via grassantur et erroris Balaamici mercede profligati sunt Corachanaque coniuratione pereunt! ¹² Hi sunt in vestris caritatibus labes, irreligiose convivantes, seipsos pascentes; siccae nubes ventis circumactae; arbores auctumnales infructuosae bis mortuae ac eradicatae. ¹³ Feri fluctus maris, spumantes suas foeditates; stellae errantes, quibus reservatur caligo sempiterna tenebrarum.

¹⁴De his etiam vaticinatus est septimus ab Adamo Henochus, dicens: ¹⁵« Venturus est Dominus cum suis sanctis legionibus, ut in omnes iudicium exerceat omnesque eorum impios convinciat omnium, quae patnaverint, impie factorum, omniumque, quae contra eum atrociter dixerint sotes impii ». ¹⁶Hi sunt oblocutores, queruli, cupiditatibus suis obsequentes, et ore loquentes praetumida, personas admirantes utilitatis gratia.

¹⁷Vos vero, carissimi, recordamini ea, quae a Domini nostri Iesu Christi apostolis praedicta sunt, ¹⁸qui vobis dixerunt futuros postremo tempore illusores, ex suis impiis cupiditatibus viventes. ¹⁹Hi sunt, qui seipsos secernunt: animales Spiritum non habentes.

²⁰Vos vero, carissimi, in sanctissima vestra fide vos ipsos exaedificantes, sacro afflatu Deo supplicantes, ²¹vos in Dei caritate conservate, expectantes Domini nostri Iesu Christi misericordiam ad aeternam vitam. ²²Et alios miseramini, delectum habentes; ²³alios religiose servate, ex igne rapientes, exosi etiam carne con inquinatam vestem.

²⁴Ei vero, qui vos expertes delicti servare, et in gloriae suae conspectu inculpatos cum laetitia sistere potest, ²⁵soli sapienti Deo servatori nostro gloria et magnitudo, imperium et potentia, nunc et in omnia saecula. Amen.

APOCALYPSIS

IOHANNIS THEOLOGI

ANNOTATIO INTERPRETIS

De huius auctore libri dubitatur, titulus Iohannem Theologum nominat. Quis fuerit aut quando fuerit, non magis sum sollicitus, quam de vini dolio aut tempore, dum vinum sit bonum. Fuisse quidem huius libri auctorem verum vatem Deique discipulum, persuasum habeo; nec de eo magis dubito, quam de Iohannis evangelio. Et tamen huius libri vix millesimam partem intellego.

ARGUMENTUM ATHANASII

IN APOCALYPSIN IOHANNIS

Hoc nomine vocatur hic liber, propterea quod hanc revelationem ipse Iohannes Evangelista et Theologus in Patmo insula dicta, Dominico die vidit, iussusque conscripsit, ut ad septem ecclesias mitteret, videlicet istas: Ephesum, Smyrnam, Pergamon, Thyatira, Sardis, Philadelphiam, et Laodiceam; quae vero in hac visione vidit, multa sunt ac differentia. Circa finem perditionem etiam Antichristi cum Diabolo vidit.

Iubetur autem primum scribere singulis praedictarum ecclesiarum angelis, secundum cuiusque actiones. Multas itaque et admirabilis visiones vidit, utpote septem candelabra aurea et in medio illorum similem Filio hominis; et interpretationem accepit: candelabra illa esse septem ecclesias, et eum qui in medio erat esse Dominum.

Deinde ianuam vidit apertam in caelo et Dominum in throno sedentem et viginti quattuor seniores, sedentes super thronos et adorantes Dominum. Vidit etiam septem sigilla aperiri, et unoquoque aperto, visio quaedam apparebat. Vidit item septem angelos habentes septem tubas, et unoquoque illorum clangente, fiebat signum; septimo vero clangente, audivit dicentes: «Regnum mundi, Domini factum est». Et Arcam Testamenti vidit in caelo.

Deinde mulierem parturientem vidit, et draconem ignitum, qui illam persequabatur. Mulier quidem servata est in solitudine, draco vero abiectus in ignem. Post ista, bestiam vidit habentem cornua decem et capita septem, et diadema eius blasphemia plenum erat. Nomen vero eius non patefecit, sed numerum nominis eius, nempe sescenti sexaginta sex.

Et virgines audivit canentes et Agnum sequentes. Vidit etiam angelum per medium caeli volentem, et post hunc alterum, post alterum tertium quoque. Deinde et nubem candidam vidit, et insidentem illi similem Filio hominis, in capite coronam auream habentem, et in manu sua falcem auream. Denique septem angelos vidit, habentem septem plagas novissimas, et phialas aureas plenas ira Dei.

Posthac ablatum est Spiritu in solitudinem, et vidit mulierem sedentem super bestiam coccinam, habentem capita septem, et indicatum est ei ex hac futurum esse Antichristum. Vidit etiam bestiam ac reges terrae bellum facere colentes cum eo, qui sedebat super equum album; et apprehensa est bestia, et cum ipso pseudopropheta, qui est Antichristus, et vidit eos abici in stagnum ignis. Post ista vidit angelum descendentem de caelo, et abicientem Satanam cum his qui characterem ipsius habebant in abyssum, et claudentem superne, ne posthac amplius seducat gentes, donec consumpti sint mille anni. Martyres deinde vidit cum gloria in Christo regnantes, et quod Satanas post mille annos solvendus sit, et abiciendus in stagnum ignis cum Antichristo in saecula saeculorum.

Posthac vidit caelum novum, terram novam, ac Ierosolimam novam, et fluvium aquae vivae, ac servos Dei contemplantis faciem eius, et habentes nomen eius in frontibus suis. Cum haec vidisset Iohannes, procidit volens adorare angelum, qui sibi hac omnia ostenderat; at angelus prohibuit illius conatum dicens: «Non me, sed Deum adora! Ego enim conservus tuus sum».

Postquam autem ista vidit, audivit ab ipso nostro Domino Iesu, quod existens sit, et idem ipse sit verbum Dei, quod posterioribus temporibus propter nos caro factum est. Homo, inquam, perfectus est, et Filius hominis vocatus est.

Sunt et alii quidem libri varii, praeter praedictos utriusque tum Veteris tum Novi Instrumenti, quorum aliis contradicitur, alii apocryphi vocantur.

CAPUT 1

Indicat doctrinae genus, quod hic tractatur: nempe illius, qui est principium et finis. Deinde septem candelabrorum et stellarum mysterium explicat.

¹ Iesu Christi patefactio, quam dedit ei Deus, uti servis suis ostenderet, quae brevi futura sunt, et misso angelo suo, per eum significavit servo suo Iohanni, ² qui Dei sermonem et Iesu Christi testimonium ac quaecumque vidit, testatus est. ³ Felix, qui legit quique oraculi dicta audiunt, et quae in eo scripta sunt, exsequuntur: nam tempus instat.

⁴ Iohannes septem Asianis ecclesiis favorem et pacem, ab eo, qui est, et qui fuit, et qui venturus est, et a septem spiritibus, qui sunt ante eius solium, ⁵ et a Iesu Christo, teste illo fideli, primogenito ex mortuis, et regum terrae principe.

Ei, qui nos amavit suoque sanguine a peccatis abluit, ⁶ et reges ac sacerdotes Deo et Patri suo fecit, ei gloria et imperium in perpetua saecula. Amen.

⁷ *Venturus est cum nubibus, eumque cernet omnis oculus, et qui eum compunxerunt, deque eo plangent omnes terrarum nationes. Etiam, profecto.*

⁸ «Ego sum A et Ω, principium et finis», inquit Dominus[Deus], qui est, qui fuit, et qui venturus est, omnipotens.

⁹Ego Iohannes, qui et frater sum vester et socius in calamitate inque regno et patientia Iesu Christi, cum in insula nomine Patmo, propter Dei sermonem propterque Iesu Christi testimonium, essem, ¹⁰divinitus afflatus die Dominico, audiivi post me magnam quasi tubae vocem dicentis: ¹¹«Ego sum A et Ω, primus et ultimus. Tu, quod cernis, scribe in libro et mitte [septem] Asianis ecclesiis: Ephesum et Smyrnam et Pergamum et Thyatira et Sardes et Philadelphiam et Laodiceam». ¹²Tum ego me converti, uti viderem, quae vox esset allocuta me; conversusque vidi septem aurea candelabra ¹³et in medio septem candelabrorum *similem hominis Filio, indutum veste talari*, et ad *mammas cinctum aureo cingulo*; ¹⁴*eius autem caput et crines erant albi, ut alba lana aut nix, oculi ut ignis flamma*; ¹⁵*pedes chalcolibano similes*, tamquam in fornace igniti; *vox eius qualis est aquarum multarum vox*. ¹⁶Habebat in sua manu dextera septem stellas, exque eius ore gladius anceps acutus prodibat; eius aspectus erat qualis micat cum sua virtute sol.

¹⁷Eum conspicatus ego, ad eius pedes paene mortuus cecidi; at ille, dextera sua manu mihi imposita, dixit: «Ne metue! Ego sum primus et ultimus, qui vivo ¹⁸et

fui mortuus et iam sum vivus in perpetua saecula. Ita est: et habeo Orci claves atque mortis. ¹⁹Scribe, quae videris quaeque sunt et quae sunt posthac futura. ²⁰Arcanum septem stellarum, quas in mea dextera vidisti, et septem aureorum candelabrorum est hoc: septem stellae angeli sunt septem ecclesiarum; septem autem candelabra, quae vidisti, septem ecclesiae sunt.

CAPUT 2

Iubetur Iohannes scribere, quae Dominus necessaria noverat ecclesiis: Ephesiorum, Smyrnensium, Pergamenorum, Thyatirensium; uti, quae ab apostolis acceperunt, teneant.

¹Ephesinae ecclesiae angelo sic scribito:

Haec dicit, qui septem stellas sua dextera tenet, qui in medio septem aureorum candelabrorum ambulat: ²Novi tua facta, laborem, et patientiam, utique malos ferre nequeas, et eos exploraveris, qui se profitentur apostolos, nec sunt, quos tu falsosprehendisti; ³et tolerasti patientiaque uteris et propter meum nomen laboras inde fessus. ⁴Sed habeo de te, quod expostulem, quod caritatem tuam pristinam omisisti. ⁵Quamobrem memento, unde excideris, et ad sanitatem redi ac priora

opera facito; alioquin adoriar te brevi tuumque candelabrum ex suo loco transmovebo, nisi ad sanitatem redieris. ⁶Quamquam id habes, quod Nicolaitarum facta odisti, quae ego quoque odi.

⁷Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Victori dabo vesci arbore vitali, quae in medio est divini pomarii.

⁸Item angelo ecclesiae Smyrnaeorum scribito:

Haec dicit primus et ultimus, qui fuit mortuus, et revixit: ⁹Novi tua facta et calamitatem et pauperiem — cum tamen dives sis — eorumque impium dictum, qui se Iudaeos esse dicunt nec sunt, sed Satanae caterva.

¹⁰Noli metuere, quae passurus es. Daturus est quidem Diabolus vestrum nonnullos in custodiam, ut exploremini; feretisque decem dierum afflictionem. Esto fidelis ad mortem usque, et tibi dabo vitae coronam. ¹¹Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Qui vicerit, non laedetur a secunda morte.

¹²Item Pergamensae ecclesiae angelo scribito:

Haec dicit, qui gladium habet ancipitem acutum:

¹³Novi tua facta, et ubi habites, ubi Satanae solium est; tenesque meum nomen nec meam fidem negasti, etiam iis temporibus, quibus Antipas, fidus ille testis meus, apud vos interfectus est, ubi Satanahabitat. ¹⁴Sed

habeo contra te pauca, quod habes istic, qui Balaami doctrinam teneant, qui propter Balacum docebat Israelitis detrimentum afferre, quo immolata deastris vescerentur ac scortarentur; ¹⁵ item habes tu idem, qui Nicolaitarum doctrinam teneant, id quod ego odi. ¹⁶ Corrige te; alioquin aggrediar te brevi et cum istis oris mei gladio depugnabo. ¹⁷ Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Victori dabo occulto manna vesci eique dabo calculum album et in calculo novum nomen scriptum, quod nullus novit, nisi qui accipit.

¹⁸ Item angelo Thyatirensis ecclesiae scribito:

Haec dicit Dei Filius, qui oculos habet igneae flammae similes cuiusque pedes similes sunt chalcilibano: ¹⁹ Novi tua facta et caritatem et administrationem et fidem et patientiam et postrema plura prioribus. ²⁰ Sed habeo contra te pauca, quod mulierem Iezabelem, quae se vatem esse dicit, docere sinis servosque meos decipi et scortari et deastris immolata vesci. ²¹ Cui cum ego tempus dederim, quo ab impudicitia sua recederet, non vult recedere. ²² Ego vero eam in lectum et cum ea adulterantes in magnam calamitatem prosternam, nisi a suis operibus destiterint. ²³ Eiusque liberos morte multabo et efficiam, ut intellegant omnes ecclesiae eum esse me qui renes et corda scruter, et vos pro suis quemque factis remunerabor. ²⁴ Vobis autem dico reliquisque Thyatirensibus, quotquot hanc disciplinam non habent,

et qui Satanae calliditates non norunt, ut aiunt: non imponam vobis aliud onus; ²⁵ac quod habetis, tene-
te, donec veniam. ²⁶Qui vero vicerit operaque mea ad
extremum retinuerit, *huic ego dabo in gentes eam pote-*
statem, ²⁷*ut eos virga ferrea pascat, quomodo fictilia*
vasa conteruntur, ut ego a Patre meo accepi; ²⁸eique
stellam dabo matutinam.

²⁹Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

CAPUT 3

*Sequitur epistola quinta ad pastores ecclesiis Sardensium,
Philadelphensium, et Laodicensium, ne tepidi sint, sed gloriae Dei
promovendae operam dent.*

¹Item angelo Sardensis ecclesiae scribito:

Haec dicit, qui septem Dei spiritus et septem stellas
habet: Novi tua facta, qui, cum viventis nomen habeas,
mortuus es. ²Praesta te vigilantem et cetera moritura
confirma: non enim inveni tua opera erga Deum officio-
sa. ³Reminiscere igitur, quomodo acceperis audiveris-
que, et serva ad frugemque redi; quod nisi vigilaveris,
adoriar te uti fur neque scies, qua te adoriar hora. ⁴Sed

habes pauca nomina etiam Sardis, quae sua vestimenta non contaminarunt: ii mecum in albis vestibus ambulabunt, utpote digni. ⁵Qui vicerit, is albis induetur vestibus nec eius nomen ex libro vitae delebo et eius nomen coram meo Patre coramque eius angelis confitebor. ⁶Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

⁷Item angelo Philadelphiensis ecclesiae scribito:

Haec dicit Sanctus, Verus, qui Davidis *clavem habet, quo aperiente nullus claudit, claudente nullus aperit*:

⁸Novi tua facta. Ego tibi apertam proposui portam, quam claudere nullus queat Quoniam exiguas viris habens, meis dictis paruisti neque meum nomen negasti, ⁹ego cogam nonnullos ex Satanae caterva, — qui se Iudaeos esse dicunt nec sunt, sed mentiuntur — eos, inquam, eo adigam, uti te ante pedes tuos veneratum veniant teque mihi carum esse intellegant. ¹⁰Quoniam meum patientiae sermonem conservasti, ego quoque te adversus tentationis horam conservabo eventuram toti orbi, quo tententur incolae terrarum. ¹¹Ego brevi venturus sum; tene quod habes, ne quis tibi coronam praeripiat. ¹²Qui vicerit, eum ego columnam faciam in templo Dei mei, quae deinceps inde non exibat; eique Dei mei nomen inscribam et nomen urbis Dei mei, novae Ierosolymae, de caelo a Deo meo descendente, itemque meum nomen novum.

¹³ Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

¹⁴ Item angelo Laodicensis ecclesiae scribito:

Haec dicit Amen, testis fidus atque verus, opificii Dei caput: ¹⁵Novi tua facta, quod neque frigidus sis neque fervidus. Utinam aut frigidus esses aut fervidus!

¹⁶Ergo quia tepidus es neque frigidus neque fervidus, evomam te ex ore meo. ¹⁷Quoniam te divitem ditatumque esse dicis nec ulla re indigere, neque scis, te

esse aerumnosum et miserum et pauperem et caecum et nudum, ¹⁸suadeo tibi, ut a me aurum igne candens emas, quo ditiescas; et vestimenta candida, quo induare, ne appareat tuae nuditatis obscenitas; et collyrio illine tuos oculos, uti cernas. ¹⁹Ego, quos amo, arguo et castigo: quamobrem vehementior esto teque corrige.

²⁰Equidem pro foribus asto atque pulso. Si quis, audita voce mea, ianuam aperuerit, ingrediar ad eum et cum eo cenabo, et ipse mecum. ²¹Qui vicerit, ei dabo mecum in meo sedere solio, ut ego quoque victor consedi cum meo Patre in eius solio.

²² Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis ».

CAPUT 4

Alia narratur visio, divinae maiestatis gloriam continens, quae a quattuor animalibus et viginti quattuor senioribus celebratur.

¹Postea animadverti apertam in caelo portam, voxque illa prima — quam perinde acsi mecum tuba loqueretur, audiveram — dixit: « Asscende huc, et tibi ostendam, quae posthac futura sunt ». ²Hic ego continuo divinitus afflatus, video positum in caelo solium et in solio sedentem quemdam. ³Qui sedens aspectu similis erat iaspidi gemmae et sardio; solium circumdabat iris, aspectu smaragdum referens. ⁴Idemque solium circumstabant viginti quattuor solia, in quibus soliis vidi sedentes viginti quattuor senatores, vestibus indutos candidis, qui in capitibus coronas habebant aureas. ⁵Ex solio prodibant fulgura et tonitrua et fragores; et septem faces igneae, et ante solium ardentes, quae sunt septem Dei spiritus. ⁶Ante solium erat mare vitreum, crystalli simile; et in medio solii circumque solium quattuor animalia, oculis et a fronte et a tergo referta: ⁷*primum* animal erat *leoni* simile, *alterum* animal erat *vitulo* simile, *tertium* animal *faciem* habebat *hominis*, *quartum* animal simile erat *aquilae* volanti. ⁸Haec quattuor animalia habebant *singula senas alas* per circuitum, et intus erant oculis referta. Ea sine ulla intermissione dies et noctes dicunt:

« *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus, Deus ar-
mipotens,*
qui fuit, qui est, et qui venturus est! ».

⁹Cum autem tribuunt animalia gloriam et honorem et gratiarum actionem sedenti in solio, viventi in perennia saecula, ¹⁰procumbunt viginti quattuor senatores ante sedentem in solio et adorant viventem in perennia saecula abiciuntque suas coronas ante solium, dicentes:
¹¹

« Dignus es, Domine [et Deus noster],
qui gloriam et honorem et potestatem accipias:
quoniam tu omnia condidisti,
eaeque tua voluntate et sunt et condita sunt ».

CAPUT 5

*Librum septem sigillis obsignatum, quem nemo aperiri poterat,
Agnus ille Dei, dignus qui aperiat, omnium caelestium decantatur
voce.*

¹Item vidi ad sedentis in solio dexteram librum intus et extra scriptum, septem sigillis obsignatum. ²Vidique validum angelum magna voce pronuntiantem: « Quis dignus est, qui librum aperiat et eius sigilla resignet? ». ³Sed nullus nec in caelo nec in terra nec sub

terra librum aperire aut inspicere poterat. ⁴Ego vero multum plorare, quod nullus inventus esset dignus, qui librum aperiret et legeret aut inspiceret. ⁵Tum senatorum quidam me alloquens: « Ne plora: — inquit — en vicit leo, qui est ex tribu Iudae, Davidica stirps, qui librum aperiat eiusque septem sigilla referet ».

⁶Tum ego aspiciens animadverti in medio solii et quattuor animalium inque medio senatorum astantem Agnum tamquam mactatum, habentem septem cornua septemque oculos, qui sunt septem Dei spiritus in omnes dimissi terras. ⁷Is venit accepitque librum de dextera sedentis in solio. ⁸Postquam is librum accepit, quattuor animalia et viginti quattuor senatores procidere ante Agnum, habentes singuli citharas aureasque phialas suffimentorum plenas, quae sunt sanctorum supplicationes, ⁹novumque carmen canere, dicentes:

« Dignus es, qui librum accipias
eiusque sigilla resolvas:

quoniam mactatus es nosque Deo sanguine tuo comparasti

ex omni natione, lingua, populo, gente;

¹⁰nosque fecisti Deo nostro reges et sacerdotes
regnaturos in terra ».

¹¹Deinde aspiciens audivi multorum angelorum vocem circum solium et animalium ac senatorum, quorum nu-

merus erat distributus in miliens centena milia, ¹²qui magna voce dicebant:

« Dignus est mactatus Agnus,
qui potestatem accipiat
et divitias et sapientiam
et vim et honorem
et gloriam et laudem ».

¹³Tum omnem rerum naturam, quae et in caelo est et in terra et sub terra et in mari, haec et quae in iis sunt omnia, audivi dicere:

« Sedit in solio et Agno
laus et honos
et gloria et imperium
in sempiterna saecula ».

¹⁴Et quattuor animalia dixerunt: « Amen »; et viginti quattuor senatores procubuerunt et viventem in sempiterna saecula venerati sunt.

CAPUT 6

Aperit Agnus primum libri sigillum, secundum, tertium, quartum, quintum et sextum; quibus apertis, caedes, fames, pestis, sanctorum querelae, terraemotus, et varia caeli prodigia oriuntur.

¹Deinde aspiciens, cum aperuisset Agnus unum de septem sigillis, audiui unum de quattuor animalibus dicens quasi voce tonitru: « Veni spectatum ». ²Ego aspiciens animadverti equum album, cui qui insidebat, arcum habebat, eique data corona est, isque prodiit vincens et uti vinceret.

³Deinde ubi sigillum secundum aperuit, audiui secundum animal dicens: « Veni spectatum ». ⁴Tum prodiiit alius equus rufus, quem insidenti commissum est, ut ex terris auferret pacem, ita ut alii alios necarent; eique datus est magnus gladius.

⁵Postquam tertium aperuit sigillum, audiui tertium animal dicens: « Veni spectatum ». Hic ego aspicio nigrum equum, cui qui insidebat, libram habebat in manu; ⁶audivique vocem in medio quattuor animalium dicentem: « Choenix tritici denario, et tres choenices hordei denario; et oleum et vinum ne laeseris ».

⁷Ubi quartum aperuit sigillum, audiui vocem quarti animalis dicentem: « Veni spectatum ». ⁸Animadvertique pallidum equum, cui qui insidebat, nomen habet Mors, quam simul comitatur Orcus; his data potestas est interficiendi ad quartam partem terrae gladio, fame, leto, ferisque terrestribus.

⁹ Deinde ubi quintum aperuit sigillum, vidi sub ara animas necatorum propter Dei sermonem propterque testimonium, quod habebant. ¹⁰ Qui ingenti voce sic clamabant: « Quousque tandem, o Domine sancte atque vere, non ulcisceris ac vindicas sanguinem nostrum de terrae incolis? ».

¹¹ Sed iis singulis datae sunt albae stolae; iisque dictum est, uti quiescerent adhuc paulisper, donec plenus esset numerus etiam conservorum eorum atque fratrum, qui interficiendi essent ut et ipsi.

¹² Deinde aspiciente me, ubi sextum sigillum aperuit, exstitit magnus terraemotus, factusque est sol tam ater quam est saccus cilicinus, et luna facta est sanguinea, ¹³ et caeli stellae ceciderunt ad terram, sicuti ficus abicit suas grossos, cum vehementi vento quatitur, ¹⁴ et caelum recessit, perinde acsi scheda convolvatur, omnesque et montes et insulae ex suis locis motae sunt, ¹⁵ et terrarum reges et summates et divites et tribuni et potentes et omnes — tum servi, tum liberi — seipsum in specus rupesque montium abdere, ¹⁶ *et montibus rupibusque dicere: « obruite nos et abdite ex conspectu sedentis in solio et ab ira Agni: »* ¹⁷ quoniam venit magna dies eius irae, quam quis possit subsistere? ».

CAPUT 7

Grassantes in orbe angeli inhihentur, donec electi Domini ex omnibus tribubus signentur. Deinde eorum, qui Christi causa persecutionem sustinuerunt, felicitas et gaudium describitur.

¹Postea vidi quattuor angelos stantes ad quattuor terrae angulos, tenentes quattuor terrae ventos, ne ventus terram aut mare aut ullam arborem afflaret. ²Item vidi alium angelum ab ortu solis ascendentem, habentem viventis Dei sigillum; qui ad quattuor angelos — quibus, uti terram et mare laederent, commissum erat — magna voce clamavit his verbis: ³«Ne laeditote terram nec mare nec arbores, donec Dei nostri servos in eorum frontibus consignemus». ⁴Audi divi autem consignatorum numerum, qui consignati erant: centum quadraginta quattuor milia ex omnibus Israelitarum tribubus: ⁵ex tribu Iudae consignata erant duodecim milia, ex Rubenis duodecim milia, ex Gadi duodecim milia, ⁶ex Aseris duodecim milia, ex Nephtalis duodecim milia, ex Manassis duodecim milia, ⁷ex Simeonis duodecim milia, ex Levis duodecim milia, ex Issacharis duodecim milia, ⁸ex Zabulonis duodecim milia, ex Iosephi duodecim milia, ex Beniaminis duodecim milia.

⁹Postea animadverti tantam turbam, ut eam numerare nullus posset, ex omnibus gentibus, nationibus, populis, et linguis; qui ante solium et Agnum stabant, stolis amicti candidis, palmas gestantes in manibus, ¹⁰et magna voce clamantes in hunc modum: « Salus sedenti in solio Dei nostri et Agno ».

¹¹Omnes autem angeli senatoresque et quattuor animalia solium circumstantes procubuerunt ante solium proni Deumque venerati sunt dicentes: ¹²

« Amen!

Faustitas et gloria et sapientia

et gratiarum actio et honos

et potentia et vires,

Deo nostro in perpetua saecula. Amen ».

¹³Tum unus de senatoribus sic me affatus est: « Hi, stolis albis amicti, quinam sunt et unde venerunt? ». ¹⁴Cui ego: « Domine, tute scis ». Et ille: « Hi sunt — inquit — qui ex magna calamitate veniunt stolasque suas Agni sanguine perluerunt ac dealbarunt. ¹⁵Propterea sunt ante Dei solium eumque dies et noctes in eius templo colunt; apud eosque deget is, qui sedet in solio. ¹⁶*Non amplius esurient, nec amplius sitient, nec eos sol aut ullus aestus feriet.* ¹⁷quoniam Agnus, qui est inter solium, *pascet eos et ad vivos aquae fontes ducet, abstergetque Deus ex eorum oculis omnem lacrimam* ».

CAPUT 8

Septimo sigillo aperto, offeruntur sanctorum preces per suffitus. Procedunt septem angeli cum tubis et, quattuor primis clangentibus, ignis decedit, mare turbatur, aquae amarescunt, et stellas obtenebrantur.

¹ Ut autem septimum aperuit sigillum, exstitit in caelo silentium fere dimidiam horam. ² Vidique septem angelos, qui in Dei conspectu astiterant, quibus septem tubae datae sunt. ³ Alius item angelus venit et ad aram constitit thuribulum habens aureum, eique data sunt multa suffimenta, uti sanctorum omnium supplicationes ad auream aram ante solium positam obmove-
ret; ⁴ ascenditque fumus suffimentorum supplicatio-
num sanctorum ex angeli manu in Dei conspectum. ⁵ Deinde sumpsit angelus thuribulum et altaris igne replevit ad terramque deiecit; et exstiterunt fragores et tonitrua et fulgura et terraemotus.

⁶ Itemque septem angeli, qui septem tubas habebant, sese ad clangendum pararunt.

⁷ Cumque primus angelus claxisset, exstitit grando et ignis permixta sanguine. Quibus ad terram deiectis, tertia pars arborum combusta est et omnes virentes herbae conflagrarunt.

⁸Deinde ubi secundus clanxit angelus, quidam quasi mons ingens igne flagrans in mare deiectus est conversaque est pars tertia maris in sanguinem; ⁹et mortua est tertia pars rerum, quae in mari animatae sunt, tertiaque navium pars corrupta.

¹⁰Uti tertius clanxit angelus, cecidit de caelo magna stella, facis in morem ardens, quae in tertiam fluviorum partem et in aquarum fontes delapsa est — ¹¹est autem stellae nomen *Absinthium* — et conversa est tertia pars in absinthium; multique hominum ab aquis interierunt, quod amarae factae essent. ¹²Ad quarti angeli clangorem icta est solis tertia pars et lunae tertia pars et stellarum tertia pars, adeo ut, offuscata eorum parte tertia, dies tertia parte sui non luceret itidemque nox. ¹³Tum aspiciens audiivi quemdam angelum volentem per medium caeli, magna voce dicentem: «Vae, vae, vae terrae habitatoribus a reliquis tubarum sonis trium angelorum, qui iam clangent! ».

CAPUT 9

Quinto angelo clangente, locustae vastatrices prodeunt. Sextus autem clangens equites producit, humanum genus devastantes.

¹ Tum ubi clanxit quintus angelus, vidi stellam de caelo delapsam ad terram, cui data clavis est putei Tartari. ² Quae postquam Tartareum puteum aperuit, exhalavit ex puteo talis fumus, qualis est magnae fornacis; quo putei fumo sol est et aer obscuratus. ³ Ex eo fumo prodierunt in terram locustae, quibus talis est data vis, qualem habent terrestres scorpia: ⁴ Iisque praeceptum est, ne terrestres herbas laederent neve ullam viriditatem ullamve arborem, sed solos homines, qui Dei signum in frontibus suis non haberent. ⁵ Est autem mandatum iis, ne eos interficerent, sed uti quinque menses cruciarentur; ita ut essent eorum cruciatus, qualis scorpia cruciatus est, cum hominem pupugit. ⁶ Atque illa tempestate quaerent homines mortem nec invenient; cupientque mori, et eos fugiet mors.

⁷ Erat autem locustarum ea species, uti similes essent equis ad proelium paratis, erantque in earum capitibus quaedam quasi coronae auri similes, vultus erant uti vultus hominum; ⁸ capillos habebant muliebrium similes, dentes erant quales sunt leonum; ⁹ habebant et loricas, cuiusmodi sunt ferreae loricae, eratque earum alarum sonitus qualis est curruum sonitus multorum equorum ad pugnam currentium. ¹⁰ Caudas habebant scorpionum similes et in caudis erant aculei: earum potestas est homines laedere per quinque menses. ¹¹ Habentque sibi praefectum regem angelum Tartari,

cui nomen est Hebraece *Abaddon*, Graeco autem sermone *Apollyon*.

¹² Una miseria praeteriit. Venturae sunt adhuc posthac duae miseriae.

¹³ Deinde ubi sextus clanxit angelus, audiui ex quattuor altaris aurei cornibus ante Deum positis vocem quamdam ¹⁴dicentem sexto angelo, qui tubam habebat: «Solve quattuor angelos ad magnum flumen Euphraten colligatos». ¹⁵ Itaque soluti sunt quattuor angeli, qui ad horam et diem et mensem et annum parati erant ad hominum tertiam partem necandam. ¹⁶ Erat autem exercitus equitum numerus bis miliens centena milia, eorumque numerum audiui. ¹⁷ Atque ita visus sum videre equos et in iis equitantes, qui loricas habebant igneas et hyacinthinas ac sulpureas; equorum capita erant leoninorum capitum similia exque eorum oribus manabat ignis et fumus et sulphur. ¹⁸ Ab his tribus cladibus interfecta est hominum pars tertia, videlicet igne et fumo et sulphure, quae prodibant ex eorum oribus. ¹⁹ Potestas enim eorum in ore eorum erat: siquidem eorum caudae erant anguium similes capita habentes, quibus nocerent.

²⁰ Reliqui hominum, qui his calamitatibus occisi non sunt, non destiterunt a suis actionibus, ne daemonia venerarentur et *simulacra aurea, argentea, aerea, lapidea,*

lignea, quae nec videre possunt nec audire nec ingredi,
²¹ nec sua homicidia nec veneficia nec stupra nec furta
omiserunt.

CAPUT 10

Alius apparet angelus amictus nube, libellum apertum tenens. In-
clamat et Iohanni, oraculi iussu, devorandum tradit.

¹ Deinde vidi alium angelum validum de caelo de-
scendentem indutum nube, cuius capiti iris incum-
bebat, facies erat soli similis, pedes ut igneae columnae.

² Habebat autem in manu libellum apertum, posuit-
que pedem suum dextrum in mari, sinistrum in ter-
ra, ³ et magna voce clamavit, quomodo rugit leo. Post-
quam clamavit, locuta sunt septem tonitrua suas voces.

⁴ Quibus septem tonitruis suas voces locutis, cum ego
scripturus essem, audivi vocem dicentem mihi: « Con-
signa, quae locuta sunt septem tonitrua, et ea ne scrip-
seris ».

⁵ Tum angelus, quem in mare et in terra stantem vide-
ram, *sublata in caelum sua manu,* ⁶ *iuravit per Viven-*
tem in perpetua saecula, qui caelum et caelestia, terram
et terrestria, mare et marina condidit, futurum esse, uti

tempus deinceps non sit, ⁷ videlicet diebus vocis septimi angeli, cum clanxerit, peractumque fuerit arcanum Dei, uti suis servis vatibus nuntiavit.

⁸ Atque eadem vox, quam de caelo audiveram, rursus mecum locuta est in hunc modum: « I, sume libellum apertum, qui est in manu angeli in mare terraque stantis ». ⁹ Tum ego angelum aggressus: « Da mihi libellum », inquam. Et ille: « Accipe — inquit — eumque deglutti; et tibi ventrem amaritudine torquebit, quamquam in ore tuo erit tam dulcis quam est mel ». ¹⁰ Hic ego sumptum de angeli manu libellum degluttivi, quod mihi in ore quidem tam dulce fuit, quam est mel; sed ubi id comedi, amaruit mihi venter. ¹¹ Et ille me alloquens: « Vaticinandum tibi rursus est — inquit — super populis et gentibus et linguis regibusque multis ».

CAPUT 11

Templum metiri iubetur. Dominus testis duos excitat, quos a bestia laniatos nemo terrae mandat; Deus autem in vitam revocatos ad caelum evocat. Terrentur impii; et septimi angeli tuba, resurrectionis et iudicii nuntia describuntur.

¹ Tum datus est mihi calamus virgae similis. Et angelus stans: « Surge — inquit — et Dei metire templum

aramque et adorantes in eo. ²Ac exterius atrium, templi foris, exclude neque id metire, quippe datum extraneis, qui sanctam urbem conculcabunt menses quadraginta duos. ³Mandaboque duobus meis testibus, uti vaticinentur dies mille ducentos sexaginta, centonibus amicti». ⁴*Hi sunt olivae duae duoque candelabra in conspectu Dei terrae stantia.* ⁵Quodsi quis eos laedere vult, manat ex eorum ore ignis, qui eorum hostis conficit; et si quis eos laedere vult, sic interficiendus est. ⁶Hi potestatem habent claudendi caeli, ne pluatur imber tempore suae vaticinationis; habentque in aquas potestatem eas in sanguinem convertendi, et terrae quamlibet cladem infligendi, quotiens velint. ⁷Cum autem suum testimonium peregerint, bestia ex Tartaro ascendet; quae eos aggressa, bello vincet ac interficiet. ⁸Iacebuntque eorum corpora in urbis magnae foro, quae vocatur spiritualiter Sodoma et Aegyptus, ubi etiam Dominus noster crucifixus est; ⁹et aspicient homines de populis et nationibus, linguisque et gentibus eorum corpora tres dies et dimidium, nec sinent eorum corpora monumentes mandari. ¹⁰Gaudebunt autem terrae incolae super iis, laetique dona mittent inter sese, quod hi duo vates cruciaverint incolas terrae.

¹¹Verum post dies tres et dimidium, vitali spiritu a Deo in eos ingresso, constiterunt in pedes suos, magno timore correptis iis, qui eos spectabant. ¹²Audivique vocem

magnum de caelo dicentem iis: « Ascendite huc »; atque illi in caelum in nube ascenderunt, spectantibus eos hostibus eorum. ¹³ Ac eadem hora tantus exstitit terraemotus, uti collapsa sit urbis pars decima, occisis in eo motu humanorum capitum septem milibus. Reliqui timore perculsi, tribuerunt caelesti Deo gloriam.

¹⁴ Miseria secunda praeteriit, ecce tertia miseria mox aderit.

¹⁵ Deinde septimus clauisit angelus, exstiteruntque magnae voces in caelo dicentes: « Facta sunt mundi regna Domini nostri eiusque Christi, qui regnabit in omnem perpetuitatem ».

¹⁶ Et viginti quattuor senatores, ante Deum suis in solis sedentes, proni procubuerunt Deumque venerati sunt, dicentes: ¹⁷

« Agimus tibi gratias,
Domine, Deus omnipotens,
qui es, qui fuisti, qui futurus es,
quod magnam tuam potestatem adeptus regnum iniisti.

¹⁸ Et gentes iratae sunt,
et venit ira tua tempusque, quo mortui iudicentur,
et merces detur tuis servis vatis et sanctis,
tuumque nomen reverentibus — tum parvis, tum
magnis

— et corrumpantur corruptores terrae ».

¹⁹ Tum, aperto Dei templo in caelo, visa est Arca foederis eius in eius templo; exstiteruntque fulgura et sonitus et tonitrua et terraemotus et magna grando.

CAPUT 12

Mulieri parturientis signum apparet, cuius filio insidiatur draco, qui a Michaelle devictus, deicitur; et quo magis vincendus excluditur, eo acrius suas non definit multiplicare versutias.

¹ Visumque est ostentum ingens in caelo: mulier amicta sole, eius pedibus subiecta luna, capiti autem imposita duodecim stellarum corona; ² ea in aluo gestans vociferabatur, et parturiens pariendi doloribus cruciabatur.

³ Item conspectum est aliud ostentum in caelo: draco erat ingens, rufus, habens septem capita et decem cornua, et in captibus diademata septem; ⁴ cuius cauda tertiam caelestium siderum partem detraxit ad terramque deiecit. Is draco stetit ante mulierem, quae paritura erat, uti, cum ea suum Filium peperisset, ipse eum devoraret. ⁵ Peperit autem Filium marem, qui *gentes omnes ferro sceptrum recturus est*; qui eius Filius raptus est ad Deum eiusque solium. ⁶ Mulier autem fugit in solitudinem, ubi locum habet a Deo paratum, ut illic alatur dies mille ducentos sexaginta.

⁷Factum est autem in caelo proelium: Michael et eius angeli adversus draconem pugnabant. ⁸Et draco eiusque angeli pugnarunt, et victi sunt, nec ullus exstitit iam eorum locus in caelo. ⁹Itaque deiectus est draco ille magnus, serpens antiquus, qui Diabolus et Satanas appellatur, qui totum orbem decipit; deiectus est, inquam, ad terram, eiusque angeli deiecti sunt. ¹⁰Deinde magnam vocem audiivi dicentem:

« In caelo nunc facta est salus et potestas et regnum Dei nostri
et potentia Christi eius,
quoniam deiectus est fratrum nostrorum accusator,
qui eos apud Deum nostrum dies ac noctes accusabat.

¹¹Eum illi Agni sanguine
suique testimonii sermone vicerunt;
animamque suam usque adeo non amarunt,
uti mortem oppetierunt.

¹²Propterea laetamini caeli et caelicolae.

Vae terrae et maris incolis!

Quandoquidem descendit Diabolus ad vos, magno furore percitus,
sciens habere se breve tempus ».

¹³Ubi draco se ad terram deiectum vidit, mulierem persecutus est, quae marem pepererat. ¹⁴Sed mulieri datae sunt alae duae ingentis aquilae, uti solitudinem in locum suum avolaret; illic alenda tempus et tempora et

dimidium temporis ad vitandum serpentem. ¹⁵Iecit autem serpens post mulierem ex ore suo aquam fluminis instar, quo eam flumine submergeret. ¹⁶Verum terra mulieri succurrit, apertisque suis faucibus, flumen hausit, quod draco ore suo eiaculatus erat.

¹⁷Tum iratus mulieri draco, iit illatum bellum reliquis eius seminis, qui Dei praeceptis oboedirent et Iesu Christi testimonium haberent. ¹⁸Ego in maris harena stabam.

CAPUT 13

Describitur bestia illa multiceps, quae maximam mundi partem in idololatriam seducit, quae ab alia bestia asscendente confirmatur.

¹Vidi asscendentem ex mari bestiam, habentem capita septem et cornua decem, et in cornibus diademata decem, et super capita nomen contumeliosum. ²Erat autem bestia, quam vidi, pardali similis, pedibus ursinis, ore leonino simili. Ei draco suas viris suumque solium et magnam dedit potentiam. ³Deinde vidi unum eius capitum paene morte exstinctum, sed cuius letiferum vulnus sanatum est.

Itaque tantae fuit per totam terram admirationi bestia, ⁴uti draconem venerarentur, qui potentiam dedisset bestiae, et bestiam item venerarentur dicentes: « Quis par est bestiae? Quis cum ea pugnare possit? ».

⁵Ei autem datum est os magna et infanda loquens, et potestas agendi menses quadraginta duos, ⁶eaque os suum aperuit in contumeliam adversus Deum, in eius nomen inque tabernaculum et caelicolas, contumeliose loquens. ⁷Item ei datum est bellum cum sanctis gerere eosque vincere, eidemque potestas est data in omnes nationes et linguas atque gentes, ⁸Ita ut eam adoraturi sint omnes terrarum incolae, quorum nomina ab orbe condito scripta non sunt in vitae libro Agni mactati. ⁹Si quis aurem habet, audiat:

¹⁰*si quis captivos abigit,
in captivitatem abit;
si quis gladio occiderit,
eum gladio oportet occidi.*

Hic est patientia fidesque sanctorum.

¹¹Item vidi aliam bestiam ex terra asscendentem, quae duo cornua habebat agni similia, et loquebatur uti draco. ¹²Ea omnem prioris bestiae potestatem exercebat in eius conspectu; efficiebatque, uti terra et eius incolae priorem bestiam, cuius mortiferum vulnus erat

sanatum, venerarentur. ¹³ Magnaque ostenta faciebat, adeo ut etiam ignem de caelo ad terram devocaret in hominum conspectu, ¹⁴ et terrae incolas ostentis, quae ei in bestiae conspectu facere datum erat, fallebat, iubens terrae incolis, uti simulacrum facerent bestiae, quae gladio vulnerata revaluerat. ¹⁵ Atque ei datum est spiritu donare simulacrum bestiae, adeo uti loqueretur simulacrum bestiae; efficeretque, uti quicumque non venerarentur bestiae simulacrum occiderentur. ¹⁶ Atque eo adigebat omnes: parvos iuxta ac magnos, divites ac pauperes, liberos ac servos, ut eorum manui dexteræ aut frontibus notam inureret; ¹⁷ neve cui emere liceret aut vendere, nisi qui notam aut nomen haberet bestiae aut eius nominis numerum. ¹⁸ Hoc est acumen: qui habet ingenium, computet bestiae numerum. Numerus enim hominis est: estque eius numerus sescenti sexaginta sex.

CAPUT 14

Agno stante super montem Sion una cum castis suis cultoribus, angelus unus evangelium nuntiat; alius Babylonis casum praedicit; tertius bestiam vitari monet. Vox e caelo beatos illos pronuntiat, qui Domini causa moriuntur. Mittitur postea falx Domini in messem et in vindemiam.

¹ Deinde animadverti Agnum stantem in Sione monte, et cum eo centum quadraginta quattuor milia, Patris eius nomen in suis frontibus scriptum habentia. ² Audivique de caelo sonitum, qualis multarum aquarum ingentisque tonitruui sonitus est; itemque vocem audivi citharoedorum, citharis suis canentium, ³ qui veluti novum carmen canebant ante solium et ante quattuor animalia ac senatores, quod carmen nullus discere poterat, nisi illa centum quadraginta quattuor milia redemptorum a terra. ⁴ Hi sunt, qui cum seminis non sunt polluti: sunt enim virgines. Hi sunt, qui Agnum, quocumque vadat, sequuntur. Hi ex hominibus redempti sunt, primitiae Deo et Agno; ⁵ quorum in ore nulla reperta fraus est: sunt enim inculpati coram Dei solio.

⁶ Vidi item alium angelum medio caelo volantem, evangelium aeternum habentem, quod terrae incolas gentesque et nationes et linguas et populos omnes doceret, ⁷ dicentem magna voce: « Timete Deum eique gloriam tribuite: nam venit hora eius iudicii; et adorete caeli, terrae, maris, et fontium aquarum conditorem ».

⁸ Item alius angelus secutus est, dicens: « Cecidit, cecidit Babylon, urbs illa magna, quoniam saevo impudicitiae suae vino gentes omnes potionavit ». ⁹ Item tertius angelus eos secutus est, magna voce dicens: « Si quis bestiam et eius imaginem veneratur, notamque in frontem manumve suam admittit, ¹⁰ is etiam saevum Dei

vinum mixtum merumque potabit in eius irae poculo, et igne ac sulphure torquebitur in sanctorum angelorum Agnique conspectu. ¹¹ Eorumque tormenti fumus exhalabit in omnem perpetuitatem nec ullam die nocteve requietem habebunt, qui bestiam et eius imaginem venerantur, aut si quis eius nominis notam accipit ».

¹² Hic est sanctorum patientia, hi sunt, qui Dei praecepta, Iesuque fidem tuentur. ¹³ Tum vocem audiui de caelo dicentem mihi: « Scribe: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Ii deinceps — affirmat Spiritus — a suis requiescent laboribus et sua eos comitantur opera ». ¹⁴ Praeterea animadverti nubem candidam, et nubi insidentem quemdam hominem Filio similem, habentem in capite coronam auream et in manu falcem acutam. ¹⁵ Tum alius angelus exiit ex fano, magna voce clamans ad eum, qui nubi insidebat: « Immitte falcem tuam et mete: nam tibi venit hora metendi, quandoquidem aruit terrae seges ». ¹⁶ Itaque immisit, qui in nube sedebat, falcem suam in terram; messaque terra est.

¹⁷ Item alius prodiit ex fano, quod in caelo erat, angelus habens et ipse falcem acutam. ¹⁸ Et alius prodiit angelus ex ara, ignipotens, qui magna voce clamans, eum, qui falcem habebat, sic allocutus est: « Inice tuam istam falcem acutam, et terrae uvas vindemia, quoniam eius maturuerunt racemi ». ¹⁹ Ita angelus ille, sua falce

in terram iniecta, terrae vineam vindemiavit et uvas in ingens saevitiae Dei torcular coniecit. ²⁰ Quo torculari extra urbem calcato, manavit ex torculari sanguis usque ad frenos equorum per mille sescenta stadia.

CAPUT 15

Apparent septem angeli, habentes plagas septem ultimas. Victores bestiae Deum laudant. Angelis septem, septem dantur divini furoris phialae.

¹ Vidi et aliud in caelo ostentum ingens ac mirabile: angelos septem habentes septem clades ultimas, in quas Dei saevitia absumatur.

² Itemque vidi quasi mare vitreum igne mixtum; et ex bestia eiusque simulacro et nota et nominis numero, victores, stantes super mare vitreum, divinas habentes citharas, ³ et Moysis, Dei servi, carmen Agnique carmen ita cantantes:

« Magna et mirabilia sunt opera tua,
Domine, Deus omnipotens;
iusta veraque sunt instituta tua,
sanctorum Rex!

⁴ Quis te non metuat, Domine,
tuumque nomen celebret?

Nam tu solus Sanctus,
nam te gentes omnes coram
adoratum venient, quod tua iura patefacta sint ».

⁵Postea vidi fanum aperiri oracularis tabernaculi in caelo, ⁶et ex fano prodire septem angelos, septem ultimas clades habentes, puro nitidoque vestitos lino, et pectora cingulis aureis cinctos. ⁷His septem angelis dedit unum quattuor animalium septem phialas aureas, plenas saevitia Dei viventis in omnem saeculorum seriem; ⁸estque fanum tanto fumo prae Dei splendore atque potentia completum, uti nullus posset in fanum intrare, donec septem angelorum septem clades peractae forent.

CAPUT 16

Effundunt angeli septem commissas sibi furoris divini phialas, quibus effusis variae plagae in orbe terrarum exoriuntur ad terrendos improbos et magnae urbis incolas.

¹Tum magnam ex fano vocem audivi, dicentem septem angelis: «Ite, effundite phialas Dei saevitiae in terram ».

²Itaque primus abiit, et phialam suam in terram effudit; diroque et taetro vulnere affecti sunt homines bestiae notam habentes et eius simulacrum colentes.

³ Deinde secundus angelus effudit suam phialam in mare; idque in cruorem, qualis mortuorum esse solet, mutatum est, omnesque animantes mortuae sunt in mari.

⁴ Item tertius angelus phialam suam in fluvios et aquarum fontes effudit; iique mutati sunt in sanguinem.

⁵ Tum aquarum angelum audiavi dicentem: « Iustus es, Domine, qui es quique fuisti quique Sanctus es, qui haec ita facienda iudicaveris, ⁶ uti, qui sanctorum vatunq̄ue sanguinem effundebant, iis sanguinem potandum dederis, uti digni sunt! » ⁷ Deinde alium audiavi ex ara dicentem: « Etiam, Domine, Deus omnipotens: vera iustaque sunt tua iudicia! ».

⁸ Item quartus angelus effudit phialam suam in solem; eique mandatum est, ut homines igne ureret. ⁹ Itaque magno ardore usti sunt homines; Deique nomini contumeliam dixerunt, qui haberet in eas cladis potestatem, nec ad frugem redierunt, ut ei gloriam tribuerent.

¹⁰ Deinde quintus angelus phialam suam effudit in bestiae solium; adeoque obscuratum est eius regnum, ut ipsi suas prae dolore linguas morderent; ¹¹ caelique Deo prae doloribus vulneribusque suis conviciarentur, nec a suis actionibus desisterent.

¹² Deinde sextus angelus phialam suam effudit in magnum flumen Euphraten; et aruit eius aqua, uti pararetur via regum, qui essent a solis ortu. ¹³ Item vidi

ex ore draconis et ex ore bestiae et ex ore falsi vatis tres spiritus immundos, ranarum similes; ¹⁴ sunt autem daemonum spiritus, qui spiritus efficiunt, ut edantur ostenta ad terrarum et totius orbis reges, quo eos congregent in proelium illius magnae diei omnipotentis Dei.

¹⁵ Venturus sum uti fur: felix, qui vigilat, suaque vestimenta servat, ne nudus incedat, eiusque obscena cernantur.

¹⁶ Congregavit autem eos in locum, qui Hebraece vocatur *Harmageddon*.

¹⁷ Deinde septimus angelus phialam suam in aerem effudit; et prodiit magna vox ex caeli fano, ex solio, dicens: « Factum est! ». ¹⁸ Exstiteruntque sonitus et tonitrua ac fulgura; tantusque terraemotus factus est, uti post homines in terris natos tantus, tam ingens terraemotus nullus exstiterit. ¹⁹ Divisaque est urbs magna in tres partes, et gentium urbes corruerunt: et Babylon magna Deo venit in mentem, ut ei poculum daret vini suae saevae iracundiae. ²⁰ Et omnes insulae fugerunt, et montes nusquam exstiterunt. ²¹ Et ingens grando ad talenti magnitudinem de caelo delata est in homines, feceruntque homines convicium Deo ob grandinis cladem: tam gravis erat illa clades grandinis.

CAPUT 17

Describitur meretrix illa magna, cum qua reges terrae scortantur, ebria piorum sanguine, et bestia, quae portat illam, mysterium utriusque et exitium, postremo Agni victoria.

¹ Venit autem unus septem angelorum, septem phialas habentium, qui me sic allocutus est: « Ades, ostendam tibi supplicium meretricis magnae, sedentis in multis aquis, ² cum qua scortati sunt reges terrae, cuiusque impudicitiae vino inebriati sunt incolae terrae ». ³ Deinde me divino afflatu abstulit in solitudinem, ubi mulierem vidi insidentem beluae coccinae, nefariis nominibus plenae, habenti septem capita et decem cornua. ⁴ Erat ea mulier induta purpura et coccino, auroque deaurata et gemmis ac margaritis, habens aureum poculum in sua manu, flagitiis et turpitudine eius stuprorum refertum; ⁵ et inscriptum suae fronti nomen, mysterium: « Babylon magna, meretricum flagitiorumque terrae mater ».

⁶ Eam ego mulierem vidi sanguine sanctorum testiumque Iesu ebriam. Qua visa, cum vehementer admirarer, angelus sic mecum loquitur: ⁷ « Quid miraris? Ego tibi mulieris mysterium eloquar et portantis eam beluae, habentis septem capita et cornua decem: ⁸ belua, quam vidisti, fuit et non est, et ascensura est ex Tartaro

et in perniciem abitura; mirabunturque terrae incolae, quorum nomina in vitae libro ab orbe condito scripta non sunt, videntes beluam fuisse, nec esse, tametsi est.

⁹ Hic est sententia, quae acumen habet: septem capita septem sunt montes, in quibus sedet mulier; ¹⁰ septemque reges sunt, quorum quinque ceciderunt, et unus est; alius nondum venit, et cum venerit, paululum duraturus est. ¹¹ Bestia autem, quae fuit et non est, is est octavus et ex septem est inque perniciem abit.

¹² Decem autem, quae vidisti, cornua, decem reges sunt, qui regnum nondum adepti sunt; sed potestatem uti reges eadem hora adipiscentur cum belua. ¹³ Ii eundem animum habebunt, suasque viris ac potestatem beluae tradent; ¹⁴ ii cum Agno bellum gerent, eosque vincet Agnus, utpote dominorum Dominus et regum Rex, nec non vocati cum eo electique ac fidentes.

¹⁵ Quas autem aquas vidisti — inquit me alloquens — ubi sedet meretrix, populi sunt et plebes et gentes et linguae. ¹⁶ Item decem cornua, quae super belua vidisti, ii meretricem oderint, eamque desertam ac nudam reddent, et eius carnes comedent, et eam igne comburent: ¹⁷ iis enim Deus eam mentem iniecit, ut eius sententiam exsequantur, eodemque animo agant, et regnum suum beluae tradant, donec Dei mandata peragantur. ¹⁸ Mulier autem, quam vidisti, est urbs magna, regnum in reges terrae obtinens ».

CAPUT 18

Horrendum Babylonis excidium proponitur, lugent negotiatores terrae, qui ex pompa et luxu ipsius ditati sunt. Exsultant vero omnes electi ex tam iusta Dei ultione.

¹Postea vidi alium angelum de caelo descendentem, magna potestate praeditum, cuius splendore collustrata terra est. ²Is vehementer, magna voce clamans, dixit: «Cecidit, cecidit magna Babylon, factaque est daemonum domicilium et omnium impurorum spirituum omniumque obscenarum et invisarum volucrum custodia! ³Quoniam taetro stuprorum suorum vino gentes omnes potionavit, regesque terrarum cum ea scortati sunt, et terrarum mercatores eius deliciarum copia locupletati».

⁴Item aliam vocem audivi de caelo dicentem: «Migrate ex ea, mi popule, ne sitis eius peccatorum participes neve eius cladibus afficiamini: ⁵quoniam eius peccata ad caelum usque pertigerunt, eiusque scelera recordatur Deus. ⁶Afficite eam, ut et ipsa vos affecit, eique duplicem pro eius factis gratiam referte; eodem poculo, quo miscuit, miscete ei duplum. ⁷Quantum ipsa se honoravit et luxuriata est, tantum ei cruciatum luctumque date. Quoniam ipsa sic cum animo suo cogitat: «Sedeo regina neque vidua futura sum neque

luctu afficiar ›, ⁸ propterea uno die venient eius clades, mors, luctus, fames, eaque igne cremabitur: quoniam potens est Dominus Deus, qui eam ulciscetur ».

⁹ Eamque terrarum reges, qui cum ea scortati luxuriatique fuerint, deplorabunt ac lamentabuntur, cum eius incendii fumum videbunt, ¹⁰procul, metu eius cruciatus, absistentes ac dicentes: « Eheu, urbs illa magna Babylon, urbs illa potens, cuius supplicium una venit hora! ».

¹¹ Item eam terrarum mercatores deflebunt ac lugebunt, quod eorum mercem nemo iam emet: ¹²mercem auri et argenti et gemmarum et margaritarum, et byssi et purpurae et serici et coccini, et omnis generis lignum thyinum, eburneaeque et ex pretiosissimis lignis confecta vasa et aere et ferro et marmore, ¹³et cinnamomum et odores et unguentum et thus, et vinum et oleum et similam et triticum, et iumenta et oves et equorum et raedarum, et corporum et animas hominum. ¹⁴Discesserunt a te cupita animo tuo poma, omnia denique opima et praeclara a te discesserunt, nec ea amplius invenies.

¹⁵ Horum mercatores ab ea locupletati, procul, prae eius cruciatus metu, astabunt, plorantes ac lugentes, ¹⁶et

ita dicentes: «Heu, heu, urbs illa magna, induta byssino et purpureo et coccino, et auro deaurata gemmisque et margaritis! ¹⁷Una hora depopolatae sunt tantae opes! ».

Item omnes navicularii omnisque copia navalis et nautae et quicumque in mari negotiantur, procul astiterunt, ¹⁸et eius incendii fumum spectantes, ita vociferari institerunt: «Ecquae par fuit urbi illi magnae? ». ¹⁹Tum sparso super capita sua pulvere, flentes ac lugentes ita quiritari: «Heu, heu, urbs magna, in qua omnes habentes in mari navigia, ditati sunt eius pretiis! Ea una hora depopolata est! ²⁰Laetare super ea caelum, sanctique apostoli atque vates, quoniam Deus vestras iniurias in eam ultus est! ».

²¹Deinde sustulit robustus quidam angelus saxum ingens uti molam, et in mare deiecit dicens: «Tali impetu iacietur Babylon urbs illa magna nec amplius exstabit, ²²nec amplius in te citharoedorum et musicorum et tibicinum et tubicinum vox audietur, nec amplius in te ullius artis artifex exstabit, nec amplius in te molae sonus audietur, ²³nec amplius in te lucernae lumen lucebit, nec amplius in te sponsi sponsaeve vox audietur! Tui mercatores erant hominum optimates, tuis beneficiis deceptae sunt gentes omnes, ²⁴et in eadem te vatum sanctorumque cruor inventus est, et omnium in terris occisorum! ».

CAPUT 19

Laudant caelestes Deum, quod vindicavit sanguinem suorum e manu meretricis. Beati describuntur, qui ad cenam nuptiarum Agni vocati sunt. Angelus adorari se prohibet. E caelo summus ille Rex regum apparet, bellum oritur in quo apprehenditur bestia, et in stagnum ardens deicitur.

¹ Postea audiui magnam ingentis multitudinis vocem in caelo dicentis:

« Halleluia!

Salus et gloria et honos et potestas Domino, Deo nostro,

² cuius vera iustaque sint iudicia,
qui magnam illam meretricem,
quae terram impudicitia sua corrumpibat,
damnaverit et ab ea poenas sanguinis suorum repetiverit! ».

³ Iterumque dixerunt: « Halleluia! Eius autem fumus exhalat in omnia saecula! »

⁴ Tum viginti quattuor senatores, et quattuor animalia procubuerunt, Deumque in solio sedentem venerati sunt, dicentes: « Amen. Halleluia! ».

⁵ Et vox ex solio prodiit dicens:

« Laudate Deum nostrum omnes eius servi
eumque metuentes, parvi iuxta ac magni! ».

⁶ Item audiui quasi ingentis multitudinis vocem quasi-
que multarum aquarum et vehementium tonitruorum
sonitum, qui dicebant:

« Halleluia!

⁷ Regnum enim adeptus est Dominus, Deus om-
nipotens.

Gaudeamus et exsulemus eique gloriam tribuamus,
quoniam Agni venerunt nuptiae eiusque coniunx sese
paravit.

⁸ Eique mandatum est, uti byssino puro splendidoque
induatur;
est autem byssinum virtutes sanctorum.

⁹ Scribe: — inquit me alloquens — Beati, qui ad
nuptiarum Agni cenam vocati sunt! Haec sunt — inquit
mihi — vera dicta Dei ». ¹⁰ Hic ego ei ad pedes acci-
di, eius venerandi gratia. Sed ille: « Cave — inquit —
ne facias! Conservus tuus sum tuorumque fratrum, Ie-
su testimonium habentium. Deum venerator: nam Iesu
testimonium, oraculi spiritus est ».

¹¹ Deinde vidi apertum caelum: et ecce albus equus, cui
qui insidebat vocatur Fidelis et Verus, iusteque et iu-
dicat et belligerat.

¹²Eius oculi sunt igneae flammae similes, in capite insunt multa diademata; habet nomen scriptum, quod nullus novit, nisi ipse; ¹³indutus est pallio tincto sanguine, et nomine vocatur Sermo Dei. ¹⁴Eumque sequuntur in equis albis exercitus, candido mundoque byssino induti. ¹⁵Ex eius ore prodit gladius acutus, quo gentes feriat, *quos ipse ferreo baculo reget*; idemque calcabit torcular vini saevitiae iraeque Dei omnipotentis. ¹⁶Habet autem in pallio et femine suo scriptum nomen: regum Rex et dominorum Dominus.

¹⁷Praeterea vidi alium angelum in sole stantem, qui magna voce clamans, omnes medio caelo volantes aves sic allocutus est: « Adeste et coite ad magni Dei cenam: ¹⁸uti regum, uti tribunorum, uti potentium, ut equorum equitumque, ut omnium — tum liberorum, tum servorum, tum parvorum, tum magnorum — carnes comedatis ».

¹⁹Vidi et beluam, terraeque reges et eorum exercitus congregatos, ad bellum gerendum cum equi equite ac eius exercitu. ²⁰Verum comprehensa est belua, et cum ea falsus vates, qui in eius conspectu fecerat ostenta, quibus deceperat eos, qui bestiae notam acceperant quique eius venerabantur imaginem; duo illi vivi coniecti sunt in stagnum ignis ardens sulphure. ²¹Reliqui gladio necati sunt sedentis in equo, qui gladius ex eius

ore prodibat, eorumque carnibus satiatae sunt omnes alites.

CAPUT 20

Angelus Satanan vinculis constringit ad mille annos; quibus solutus, Gog et Magog, id est, occultos et apertos hostes in sanctos concitat. Sed Domini vindicta coërcet illorum insolentiam. Aperiuntur libri ex quibus iudicantur mortui.

¹ Deinde vidi angelum de caelo descendentem, clavem habentem Tartari et ingentem catenam in manu sua.

² Is cepit draconem, serpentem antiquum, qui est Diabolus et Satanas, eumque colligavit in mille annos;

³ et in Tartarum coniecit conclusitque et insuper obsignavit, ne deinceps gentes deciperet, donec peracti forent mille anni, post quos solvendus est ad exiguum tempus. ⁴ Tum sellas vidi in quibus consessum est,

illisque iudicium datum est; itemque vidi animos decollatorum propter Iesu testimonium propterque Dei sermonem, et qui neque bestiam aut eius imaginem venerati sunt, neque notam in suam frontem aut manum acceperunt: ii revixerunt et cum Christo mille annos regnarunt. ⁵ Reliqui mortuorum non revixerunt, donec transacti forent mille anni. Haec est prima resurrectio.

⁶ Felices sanctique sunt, qui sunt primae resurrectionis

compotes! In eos secunda mors potestatem non habet, quia erunt Dei et Christi sacerdotes et cum eo regnabunt mille annos.

⁷ Peractis iis mille annis, solvetur Satan ex suo carcere
⁸ et proficiscetur ad decipiendas gentes, quae quattuor terrae angulis continebuntur, Gogum et Magogum, ut eos ad bellum convocet, quorum tantus erit numerus, quantus est harenae maris. ⁹ Hi, facta, quam late tellus patet, expeditione, sanctorum castra et urbem amatam circumsederunt. Sed eos delapsus a Deo ignis de caelo confecit; ¹⁰ et Diabolus, qui eos decipiebat, deiectus est in igneum sulphureumque stagnum, ubi erat belua falsusque vates; cruciabunturque dies ac noctes in omnem perennitatem.

¹¹ Item vidi solium album ingens et quemdam in eo sedentem, cuius ex conspectu terra caelumque fugit, nec ullo iam loco exstiterunt. ¹² Vidi item mortuos, parvos iuxta ac magnos, ante Deum astantes; apertique sunt libri, et alius liber apertus, qui est vitae liber, et iudicati sunt mortui ex librorum scriptis pro suis factis; ¹³ reddiditque mare suos mortuos, et Mors et Orcus mortuos reddidere suos: de quibus, ut erant cuiusque facta, ita iudicatum est.

¹⁴ Mors autem et Orcus coniecti sunt in stagnum igneum. Haec est secunda mors. ¹⁵ Quodsi quis in vitae

libro scriptus inventus non est, is in igneum stagnum coniectus est.

CAPUT 21

Novam Ierosolymam descendantem e caelo sponsam, uxorem Agni, ac illius structuram describit pretiosis lapidibus ornatam, cuius templum est Agnus.

¹Vidi autem novum caelum, novamque terram: nam prius caelum priorque terra perierat, nec usquam iam erat mare. ²Ego Iohannes vidi urbem sanctam Ierosolymam novam a Deo de caelo descendantem, paratam uti sponsam viro suo ornatam. ³Audivique magnam vocem de caelo dicentem: «*Ecce Dei apud homines tabernaculum! Quid apud eos habitabit, et ipsi eius populus erunt, et ipse Deus erit apud eos Deus eorum;* ⁴*abstergetque Deus omnem lacrimam ex eorum oculis, nec amplius mors erit neque luctus neque quiritatus neque labor erit amplius, quod priora abierint.*

⁵Ego — inquit is, qui in solio sedebat — facturus sum omnia nova». Tum me alloquens: «Scribe — inquit — haec dicta vera fidaque esse». ⁶Tum mihi dixit: «Factum est! Ego sum A et Ω, principium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aquae vitae gratis. ⁷Victor possidebit omnia, *eique ego Deus ero et ipse mihi filius erit.*

⁸ Sed ignavos et infidelis et execrabilis et homicidas et impudicos et veneficos et deastricolas et omnes mendaces: hos, inquam, sua sors manet in stagno quod igne ardet et sulphure, quae secunda mors est ».

⁹ Tum venit ad me unus septem angelorum, qui septem phialas habebant septem postremarum cladum plenas, qui me sic allocutus est: « Ades, monstrabo tibi sponsam, Agni uxorem ». ¹⁰ Deinde me divino afflatu in magnum arduumque montem sustulit et mihi monstravit urbem magnam, sanctam Ierosolymam de caelo a Deo descendentem, divina gloria praeditam; ¹¹ eius luminare simile erat lapidi pretiosissimo, veluti iaspidi crystallum imitanti; ¹² habebatque murum ingentem et altum, et *portas* duodecim, superque portis angelos totidem, et inscripta *nomina*, videlicet duodecim *Israelitarum tribuum*. ¹³ *Ab oriente tres erant portae, a borea tres, ab austro tres, ab occidente tres;* ¹⁴ urbis murus habebat fundamenta duodecim, et in iis nomina duodecim apostolorum Agni.

¹⁵ Qui autem mecum loquebatur, calamus habebat aureum, quo urbem eiusque portas et murum metiretur. ¹⁶ Cuius urbis is situs erat, ut esset quadrata: tanta longitudine, quanta latitudine. Hanc urbem calamo dimensus est ad stadiorum duodecim milia, pari longitudine et latitudine ac altitudine. ¹⁷ Eius murum centum quadraginta quattuor cubitis dimensus est, homi-

nis, hoc est angeli, mensura. ¹⁸Eius muri structura erat ex iaspide, urbs ipsa ex auro puro, puri vitri similis. ¹⁹Muri urbis fundamenta omnibus ornata gemmis: primum fundamentum erat iaspis, alterum sapphirus, tertium chalcedonius, quartum smaragdus, ²⁰quintum sardonyx, sextum sardius, septimum chrysolithus, octavum beryllus, nonum topazus, decimum chryso-prasus, undecimum hyacinthus, duodecimum amethystus. ²¹Duodecim portae duodecim erant uniones, ex singulis unionibus singulae constantes; urbis area erat aurum purum, perlucida uti vitrum.

²²In ea fanum non vidi: nam Dominus, Deus omnipotens, eius fanum est, et Agnus. ²³Urbs sole non eget neque luna, qui in ea luceant: nam Dei splendor eam collustrat, eiusque lucerna Agnus est. ²⁴Atque in eius urbis lumine gentes servatorum ingredientur, in eamque conferent terrarum reges suam gloriam ac honorem; ²⁵nec eius portae claudentur interdiu: nam nox quidem ibi nulla erit, ²⁶et in eam conferetur gentium gloria et honos, ²⁷nec in eam intrabit quidquam profanum quodve scelus committat aut mendacium, sed dumtaxat scripti in Agni libro vitae.

CAPUT 22

Ostenditur aquae vivae fluvius et arbor vitae. Sequitur prophetiae huius conclusio, in qua Iohannes ostendit verissima esse quae hic continentur. Et iam tertio repetit, dictata haec omnia ab eo esse, qui est A et Ω.

¹ Deinde mihi monstravit vitalis aquae purum fluvium, limpidum uti crystallum, ex Dei et Agni solio manantem. ² Et *in medio* eius areae et *fluvii hinc atque hinc vitae arborem*, fructus duodecim parientem, singulis *mensibus suum fructum* edentem. Arboris *folia ad gentium curationem* pertinent. ³ In ea nec ulla deinceps erit devotio et Dei Agnique solium erit; eumque sui servi colent ⁴ et eius faciem videbunt et eius nomen gestabunt in suis frontibus. ⁵ Nec erit ibi nox, nec lucerna solisve lumine indigebunt, quippe quos collustrabit Dominus Deus, et regnabunt in omnia saecula.

⁶ « Haec sunt — inquit me alloquens — certa veraque dicta »; et Dominus, sanctorum vatum Deus, angelum suum misit ad monstrandum suis servis, quae brevi futura sunt. ⁷ « Ego brevi venturus sum: felix, qui verbis pareat oraculi huius libri ».

⁸ Ego vero Iohannes, qui haec et aspexi et audivi, cum audivissem aspexissemque, angelo, qui haec mihi monstrabat, ad pedes accidi, ut eum venerarer. ⁹ Sed ille:

« Cave, ne facias: — inquit — tuus enim conservus sum tuorumque fratrum vatum et eorum, qui istius libri dictis parent. Deum venerator! ».

¹⁰ Tum illud addidit: « Oraculi istius libri dicta ne ob-signato: nam tempus in propinquo est! ¹¹ Qui nocet, nocere pergat; et qui sordet, sordere pergat; et iustus, iustus esse pergat; et sanctus, sanctus esse pergat ».

¹² « Equidem brevi venturus sum, meam mecum mercedem ferens, uti pro suo quemque merito remunerer. ¹³ Ego sum A et Ω, primus et ultimus, principium et finis ». ¹⁴ Beati, qui eius praecepta obeunt, uti potestatem habeant in arborem vitae, et per portas intrent in urbem. ¹⁵ Foris quidem erunt canes et venefici et impudici et homicidae et deastricolae et quisquis falsa amat atque facit!

¹⁶ « Ego Iesus meum angelum misi, qui vobis haec super ecclesiis testaretur. Ego sum Davidis stirps atque genus, stella clara et matutina ».

¹⁷ Et Spiritus et sponsa dicunt: « Veni! »; et qui audit, dicat: « Veni! »; et qui sitit, veniat; et qui vult, sumat aquam vitae gratis.

¹⁸ Testificor autem omnibus oraculi huius libri dicta audientibus: si quis ad haec addiderit, addet ei Deus cladis in hoc libro scriptas; ¹⁹ et si quis de verbis libri huius

oraculi ademerit, adimet Deus sortem eius de libro vitae deque sacra urbe, et scriptis in hoc libro.

²⁰ Dicit, qui haec testatur: «**Etiam, veniam brevi**». Amen: **etiam** veni, Domine Iesu!

²¹ Domini nostri Iesu Christi favor assit vobis omnibus. Amen.

NOVI TESTAMENTI FINIS

Habes, lector, quae nos in praesentia potuimus. Quodsi quid bene dictum est, Deo tribui laus debet, omnium bonorum datori; sin quid erratum est, ignosce nobis, ut ipse tibi velles ignosci. Deinceps si voluerit Deus, uti plura et meliora discamus, plura et meliora dabimus, volente Deo.

BIBLIOGRAPHIA

1. S. Castellio, *Biblia interprete Sebastiano Castellione*, Iohannes Oporinus, Basilea, 1551.
2. S. Castellio, *Biblia Sacra ex Sebastiani Castellionis interpretatione*, Thomas Fritsch, Lipsia, 1697.
3. E. Schick, editor, *Nova Vulgata* (2 ed.), Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1998.
4. E. Nestle, K. Aland, editores, *Novum Testamentum Graece* (28 ed.), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2012.
5. M. A. C. de Vaan, *Etymological Dictionary of Latin and the other Italic Languages*, Brill, Leiden, 2008.
6. P. G. W. Glare, editor, *Oxford Latin Dictionary* (2 ed.), Oxford University Press, Oxford, 2012.
7. F. Gaffiot, *Dictionnaire illustré latin-français*, Gérard Gréco, 2016.

QUOD IN LIBRO CONTINETUR

Evangelium auctore Marco	1
Iacobi Apostoli Epistola	62
Iohannis Apostoli Epistola Prima	74
Iohannis Apostoli Epistola Secunda	87
Iohannis Apostoli Epistola Tertia	90
Iudae Apostoli Epistola	93
Apocalypsis Iohannis Theologi	96

